

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TRT TELEVİZYONUNDA YAYINLANAN ÇOCUK PROGRAMLARININ
MÜZİK EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Özgül GÜZEL KEMALOĞLU

Bolu-2008

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TRT TELEVİZYONUNDA YAYINLANAN ÇOCUK PROGRAMLARININ
MÜZİK EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Özgül GÜZEL KEMALOĞLU

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Dolunay AKGÜL BARIŞ

Bolu-2008

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Özgül GÜZEL KEMALOĞLU'na ait "TRT Televizyonunda Yayınlanan Çocuk Programlarının Müzik Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı çalışma jürimiz tarafından Müzik Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir. 13.08.2008

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı)	Yrd. Doç.Dr. Dolunay AKGÜL BARIŞ	imza .....
Üye	Yrd. Doç.Dr. Tuncay ÖZDEMİR	imza .....
Üye	Yrd.Doç.Dr. Yavuz DURAK	imza .....

Prof.Dr. Uğur ESER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT**EXAMINING THE CHILD TELEVISION PROGRAMS WHICH ARE
BROADCASTED ON TRT TELEVISION IN TERMS OF MUSICAL
EDUCATION****Özgül GÜZEL KEMALOĞLU****MA Thesis****Department of Musical Education****Supervisor of Thesis: Ass. Prof Dr. Dolunay Akgül BARIŞ****August 2008, 101 Pages**

The main purpose of this study is, to determine situation of child television programs which are broadcasted on TRT television in terms of musical education, to interpret those situations and to give suggestions when needed.

For this purpose, in order to gather their point of views semi-structured interview method was conducted to 9 of managers, directors, co-directors and program producers who prepared child television programs for TRT television in 2007-2008 broadcast session.

As a consequence of collected data, when “Examining the Child Television Programs Which are Broadcasted on TRT Television in terms of Musical Education”; any musical education program were not found which prepares child television programs for children in TRT television. However, in the child television programs broadcasted in TRT television music is used for education and fun.

Key Words: Musical Education, Television Programs for Children

ÖZET

TRT TELEVİZYONUNDA YAYINLANAN ÇOCUK PROGRAMLARININ MÜZİK EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Özgül GÜZEL KEMALOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Dolunay Akgül BARIŞ

Ağustos 2008, 101 Sayfa

Bu araştırma, TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından durumunu saptamak, yorumlamak ve gerekli durumlarda önerilerde bulunmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

TRT televizyonunun 2007- 2008 yayın döneminde çocuk programları hazırlayan müdür, yönetmen, yönetmen yardımcısı ve program yapımcılarından oluşan 9 kişinin görüşlerini belirlemek üzere yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Toplanan verilerden yola çıkarak, “TRT televizyonunda Yayınlanan Çocuk Programları Müzik Eğitimi Açısından İncelendiğinde”; TRT çocuk

programlarında; çocuklara yönelik temel bir müzik eğitimi programı olmadığı, fakat program içerisinde müziğin eğitici ve eğlendirici olarak kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Çocuk Televizyon Programları.

TEŞEKKÜR

Araştırmamın tüm aşamalarında her türlü bilimsel yardım ve desteğini gördüğüm, çalışmalarımı ilgi ve sabırla takip ederek getirdiği yapıcı önerilerle izleyip yönlendiren sayın danışmanım Yrd. Doç. Dr. Dolunay AKGÜL BARIŞ' a, araştırmaya değerli görüş ve önerileriyle katkıda bulunan TRT çalışanlarına, yüksek lisans çalışmalarım süresince bana yardımcı olan çok değerli dostum Araştırma Görevlisi Senem ACAY' a, tez çalışmalarımı bilgisayarda düzenlememde destek olan arkadaşım Seyit Ali KAYA' ya ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen eşime ve aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Özgül GÜZEL KEMALOĞLU

Ağustos 2008

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	iv
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem.....	6
1.3. Araştırmanın Amacı.....	6
1.4. Alt Problemler.....	6
1.5. Araştırmanın Önemi.....	6
1.6. Araştırmanın Sayıtlıları.....	7
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.8. Araştırmada Kullanılan Tanımlar.....	8

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER ve İLGİLİ LİTERATÜR.....	10
2.1. Müzik Eğitimi.....	10
2.2. Müzik Eğitiminin İşlevleri.....	13
2.3. Müzik Eğitimi Ve Çocuk.....	14
2.4. Televizyon ve Eğitim.....	18
2.5. Türkiye’de Televizyon Ve Eğitim.....	20
2.6. Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri.....	22
2.7. TRT Televizyonununun Tarihçesi.....	27

2.8. TRT Çocuklara Yönelik Program Hazırlama Aşamalarının Tarihsel Süreci ve Bu Süreç İçerisinde Çocuk Programlarında, Eğitime ve Müziğe Yönelik Yaptığı Çalışmalar.....	27
2.9. TRT Televizyonunun Kuruluşundan İtibaren Çocuk Programlarındaki İlkeleri.....	31
2.10. 2007- 2008 Yayın Döneminde TRT Televizyonunda Yayınlanan Çocuk Programları.....	33
2.10.1. Benimle Oynar mısın ?.....	33
2.10.2. Mini Martı.....	33
2.10.3. Hoşgeldin.....	33
2.10.4. Haydi çocuklar.....	33
2.10.5. Elma Kurdu.....	33
2.10.6. Pazardan Pazara.....	34
2.11. İlgili Literatür.....	35

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	47
3.1. Araştırmanın Modeli.....	47
3.2. Araştırma Alanı.....	47
3.3. Araştırmacının Rolü.....	48
3.4 Verilerin Toplanması.....	48
3.4.1. Araştırmaya Katılacak Görüşmecilerin Özellikleri.....	50
3.4.2. Görüşmecilere İlişkin Demografik Bilgiler.....	50
3.5. Verilerin Analizi.....	52
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik.....	53

BÖLÜM IV

BULGULAR	55
----------------	----

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE TARTIŞMA.....	68
5.1. Sonuç.....	80

BÖLÜM VI

ÖNERİLER.....	83
KAYNAKÇA.....	85
EKLER	
Görüşme Formu.....	95
ÖZGEÇMİŞ.....	101

TABLolar DİZİNİ**Tablo1.**

Görüşmecilerin Demografik Özellikleri 51

Tablo2.

Görüşme Tarih ve Süreleri 52

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumu, problem, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıltıları, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmada kullanılan tanımlar yer almaktadır.

1. Problem Durumu

Müzik, ana kucağında ya da beşikte, evde, sokakta, okulda; alışveriş-iş-çalışma yerlerinde, oynama-eğlenme-dinlenme yerlerinde; radyoda ve televizyonda, sinemalarda, konser salonlarında; birçok tören ve toplantılarda; kısacası yaşamın her evresinde ve hemen hemen her alanında insanı saran, insanın nerdeyse onsuз edemediği bir olgudur (Uçan,1994).

Yönetken (1993)'e göre sanat; yeterli ve amacına uygun müzik eğitimi almış bireylerden oluşan, sanat kültürü almış aydınlara sahip toplumlarda rahat soluk alır ve gelişebilir. Avrupa'da müzik sanatı son yüzyıldaki büyük gelişimini geniş ölçüde okul müzik eğitimi ve öğretimine borçludur.

Bu nedenledir ki bireyin eğitim hayatı içerisinde aldığı müzik eğitimi hem bireysel hem de toplumsal gelişimi açısından önem kazanmaktadır.

Müzik eğitimi; müziksel davranış geliştirmeyi amaçlayan eğitsel bir süreçtir. Bu sürecin etkili, verimli olabilmesi için hedef kitle ile onların yetenek düzeyleriyle ihtiyaçlarının, ulaşılması beklenen amaçların ve davranışların, uygulanacak yöntemlerin, kullanılacak materyallerin çok iyi belirlenmiş olması gerekir (Say,2001).

Eskioğlu (2003)' na göre müzik eğitiminin, çocuk gelişimine etkilerinden söz etmek demek, öncelikle “müzik-çocuk gelişimi” ikilisi arasında bir korelasyon olduğu denencesini savunuyor olmak anlamına gelmektedir. Bu denenceyi

destekleyen temel sayılı ise, müziğin insan yaşamında belirli bazı işlevleri olduğudur.

Müziğin işlevleri, özü bakımından estetik temelli olup, bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik, eğitimsel nitelikler taşır. İşlevlerinin insan yaşamındaki yeri ve önemi nedeniyledir ki, müzik, insanlık tarihinin en eski çağlarından beri, hem çok etkili bir eğitim aracı, hem de çok önemli bir eğitim alanıdır (Uçan, 1994).

Lehr (1998), müzik eğitimi sürecinde öğrencilerin diğer konu ve derslerdeki başarısına dikkat çekmektedir. Lehr'e göre müzik öğrenimi sırasında müzik, öğrenciye diğer konularda başarılı olma konusunda yardım etmekle kalmaz, ayrıca öğrencinin gelişimini de başka hiçbir konu alanının yapamayacağı kadar destekler.

Campell (2002)'in kaleme aldığı "Mozart Etkisi" adlı eserde bu konuyla ilgili bir araştırması dikkat çekmektedir:

Öğrencilere müzik dinlerken içlerinden geldiği gibi resim yapmaları, müzik dinlemeden önce ve sonra hislerini mutlu ya da üzgün suratlar çizerek göstermeleri istenmiştir. Bu çalışmanın sonunda, çocukların çizdikleri resimler müzik dinlemeden öncekilerden daha çok mutsuzluk içermektedir. Bu durum da müziğin ve sanatın bileşiminin çocukların sözle ifade etmekten çekindikleri hisleri dışı vurmalarını sağladığı sonucu ortaya çıkarmıştır.

İnsanda etki gücü olan müzik eğitimi, bireylerin duygusal ve düşünsel gelişimlerinde yarattığı sonuçlarla önem kazanmaktadır. Müzik eğitimi ortamında bulunanların zekâ, kişilik ve sosyal gelişimlerinin olumlu yönde etkilendiği belirtilebilir. Müzik eğitimi, insanların özünde var olan insancıl değerleri geliştirebilir. Ayrıca, sosyal bir ortamda, bireysel ve toplumsal ilişkilerin sağlıklı sürdürülmesine katkı sağlayabilir (Uslu, 2007) .

Müzik eğitiminin, insan beyni ve gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin araştırmalar arttıkça, müzik öğretmenlerinin, müzik eğitim programlarını etkili bir biçimde düzenlemelerinin gereği de artmaktadır. Scott (1999)' a göre; müzik

eğitiminin genç bireyler üzerindeki etkisinin ne kadar farkında olunursa, müzik eğitimcileri olarak bütün bireylere ulaşmaya o kadar ihtiyaç duyulur.

Türkiye’de müzik eğitimi, örgün müzik eğitimi ve yaygın müzik eğitimi olmak üzere iki yolla yapılmaktadır. Örgün müzik eğitimi, belli bir program çerçevesinde öğretmen ve öğrencinin okul adını verdiğimiz kurum içinde, belirli yöntem ve teknikleri kullanarak yaptıkları eğitim olarak adlandırılır. Yaygın eğitim ise; herkesin en yaygın biçimde değişik ortam ve kurumlarda, değişik metotlarla yapabileceği eğitim biçimidir (Küçüköncü,2007).

Yaygın müzik eğitimi yoluyla insanlar daha çok müzik dinleme ile ilgili davranışlar kazanırlar. Özellikle günümüzde yazılı ve görsel medya diye adlandırdığımız kurumlar, kendi ekonomik anlayışları doğrultusundaki yayınları ile, insanların müziksel tercihlerini belirlemelerinde büyük rol oynamaktadır. Medyanın, özellikle radyo ve televizyon yayınları, müzik dinleme yönünden toplumun yaygın eğitimini etkilemektedir. Medyanın dışında özel müzik dersleri, özel müzik dershaneleri, özel müzik dernekleri, konserler, korolar, özel konservatuarlar yaygın eğitimin kurumlarıdır (Küçüköncü,2007).

Kitle iletişim araçları, genel bir tanımla "kitlesele bir boyutta ileti dağıtabilen araçlar" olarak tanımlanabilir. Günümüzde posta, telgraf, telefon, faks gibi haberleşme araçları; gazete, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçları; uydular, bilgisayarlar (internet ve e-mail) birer iletişim aracı olarak iletişimin ayrılmaz parçaları durumuna gelmiştir (Özkök, 1985).

Kitle iletişim araçlarından televizyon; günümüzden yaklaşık 75 yıl önce bulunmasına karşın, çok hızlı biçimde yaşamımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Türkiye’de televizyon 1968 yılında yayın yaşamına başlamış ve 2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması sonuçlarına göre evlerin %95’ ine girmiştir (Çamurdan, 2007).

Televizyon; hareket, ses, renk ve ışığı birleştirerek ilgi çekmekte; birden fazla duyuya yöneldiği için de etkisi artmaktadır. Toplumun en küçük bireyleri olan çocuklar da, günümüzün en yaygın ve etkin kitle iletişim aracı olan televizyondan etkilenmektedirler (Büyükbaykal, 2007).

Televizyon çocukların ilk aylardan itibaren ilgisini çeken bir araçtır. Birkaç aylık bebekler bile bu renkli, hareketli ve sesli görüntüyle ilgilenirler, görme alanları içinde takip edebilirler. Bebekler büyüyüp özellikle müziğe ilgi duymaya başladıkça müzik eşliğinde verilen görsel olarak vurgulanan görüntüler daha fazla ilgi duymaya başlarlar. Televizyonda söz ve görüntü bir arada verildiği için çocuklar çok kolay etkilenirler. İyi seçilmiş programlar izlettirildiğinde çocukların bilgisini, hayal gücünü artırabilir (Lawrence, 2007).

Televizyon doğru kullanıldığında çocukların ve erişkinlerin yaşamına olumlu katkılarda bulunabilir, televizyon aracılığıyla birçok bilgiye çok kolay ulaşılabilir. Hiç gitmeden dünyanın farklı yerlerinde yaşayan farklı kültürlerdeki insanların yaşamları, coğrafyaları, hayvanları ve bitkileri hakkında bilgi edinilebilir, ayrıca konunun uzmanları tarafından hazırlanmış çocuk programları aracılığıyla çocukların dil gelişimi hızlanabilir.

TRT televizyonu, devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla, 1 Mayıs 1964'te, özel yasayla özerk bir kamu tüzel kişiliğine sahip olarak kurulmuştur. TRT'nin özerkliği, 1972'deki anayasa değişikliği sırasında kaldırılmış ve kurum "tarafsız" bir kamu iktisadi kuruluşu olarak yeniden düzenlenmiştir (www.trt.net).

Geniş kitlelere ulaşılmasında en kolay ve en etkili kitle iletişim aracı olduğu düşünülen televizyonda, çocuklara yönelik hazırlanan programlar arasında TRT televizyonunun, özellikle çocuklara yönelik programlarda müzik eğitime en çok önem veren kuruluş olduğu düşünülmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde; etkili bir eğitim ve öğretim aracı olarak görülen televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri de düşünüldüğünde, TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından incelenmesine ilişkin bir araştırma yapılmasına gerek duyulmuştur.

1.2 Problem:

TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından durumu nedir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından durumunu saptamak, yorumlamak ve gerekli durumlarda önerilerde bulunmaktır.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1.4. Alt Problemler

TRT televizyonunun çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığı müdürü, yönetmeni, yönetmen yardımcısı, yapımcılarının çocuk programlarındaki;

1. Programların hazırlanma aşamalarına,
  2. Programlar müzik eğitimi açısından incelendiğinde, (ses- kulak- çalgı- beğeni boyutlarına)
  3. Programların, çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmek için izlenen yöntemlere, (rayting- e-mail, mektup)
  4. Belirli gün ve haftalarda, çocuklara yönelik müzik programlarına,
  5. Çocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına TRT televizyonunun düzenlediği etkinliklere, (yarışma- festival)
- ilişkin görüşleri nelerdir?

1.5. Araştırmanın Önemi

Geniş kitlelere ulaşabilen televizyonun eğitim amaçlı olarak kullanılabilmesi eğitim teknolojisi açısından son derece önemlidir. Aynı anda sahip olduğu görüntü, ses, ve

hareket öğeleriyle televizyon; eğitimde dikkat çekici bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Can, Gülnar, 2007).

Türkiye’ de son yıllarda özellikle radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçları sayesinde, toplumun hemen hemen her kesimine seslenen bu araçlar yoluyla yapılan yaygın müzik etkinlikleri, belli yönleriyle örgün müzik eğitimi etkinliklerinden çoğu kez daha etkili olmaktadır (Uslu, 2007).

Bu araştırma ile, TRT televizyonunun yayın ilkelerinden yola çıkarak, çocuk programlarının hazırlanma aşamalarını, bu süreç içerisinde müzik eğitime ne şekilde yer verildiğini saptamaya ilişkin veri sağlanacağı umulmaktadır. Araştırma ile TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından durumunu saptamak ve eğitim bilimine katkı sağlamak hedeflenmiştir. Bu araştırmanın başka araştırmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

1.6. Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırma,

1- Görüşme formu, TRT televizyonunda çalışan, 2007- 2008 yayın döneminde çocuk programları hazırlayan, çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığı müdürü, yönetmeni, yönetmen yardımcısı ve yapımcılarının görüşlerini ortaya koyar niteliktedir.

2- Konu ile ilgili görüşme yapılan denekler sorulara cevap verirken açık yürekli ve samimi davranmışlardır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın bulguları seçilen veri toplama tekniği ile sınırlıdır. Araştırmada “niteliksel araştırma tekniği”nde bilgi toplama aracı olarak kullanılan

görüşme yöntemi, bu araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Ayrıca araştırmada kullanılan görüşme (mülakat) tekniğinin gereği, bulgular, görüşülecek kişilerin konu ile ilgili bilgileriyle sınırlıdır.

2. Araştırma, 2007- 2008 yayın döneminde TRT televizyonunda yayımlanan 6 çocuk programı ve bu dönemde program hazırlayan, çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığı müdürü, yönetmen yardımcısı ve yapımcılarından oluşan 9 kişinin görüşleri ile sınırlıdır.

1.8. Araştırmada Kullanılan Tanımlar

TRT : Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu' dur. 1963 yılında bir kanunla kurulmuştur. 1983 tarihinde yeni bir yasa ile kurumun yapısı ve çalışmaları yeniden düzenlenmiştir. Kurumun merkezi Ankara'dadır.

Müdür:TRT Müzik Dairesi Müdürü, yöneticidir.

Yönetmen: TRT televizyonunun çocuk programlarında görev alan metin, yorum, dekor, müzik vb. öğeler arasında birlik sağlamaya çalışan, rejisördür.

Yönetmen Yardımcısı: TRT televizyonunun çocuk programlarında görev alan, yönetmene her konuda yardımcı olmakla görevli kimse, reji asistanıdır.

Yapımcı: TRT televizyonunun çocuk programlarını düzenlemekle görevli prodüktör, programcıdır.

Müzik Eğitiminin Boyutları: Ses eğitimi, müziksel işitme eğitimi(kulak eğitimi), müziksel beğeni eğitimi, çalgı çalma eğitimi ve yaratıcılık eğitimi olarak ele alınmaktadır (Bilen, 1995).

a- Ses Eğitimi: Ses eğitimi, muzik eğitiminin bir boyutudur. İnsan sesi, muzik yapabilmenin en temel ve en doğal aracıdır. Ses eğitimi ile kişinin ses sınırlarını geliştirmek, doğru ve güzel konuşmasını, şarkı söylemesini sağlamak mümkün olabilir. Ses eğitiminin genel amacı, bireye sesini ve soluğunu doğru kullanma alışkanlığı, bireyin düzeyindeki şarkıları güzel ve etkili bir biçimde söylemeye ilişkin davranışları kazandırmaktır. Söylenilen şarkının etkili ve güzel olabilmesi için sözlerinin anlaşılabilirliğinin yanında, sesin ve solunun doğru kullanılması da önemlidir(Töreyin, 2000).

b- Çalgı Eğitimi: Müzik eğitimi boyutlarından biridir. Bir çalgıyı öğrenme süreci, çalgıyı çalma becerisini gösterebilmek için bir takım becerilerin sistematik olarak kazanılmasından oluşmaktadır (Schleuter, 1997).

c- Muziksel İşitme Eğitimi (kulak eğitimi): Muziksel işitme Eğitimi, çocukta, sesleri birbirinden ayırma, muzik tumcesini tanıma, kavrama, anımsama ve belleme yeteneğini geliştirir. Gelisen buyetenekler gitgide bir beceri ve alışkanlık durumuna donusur. Cocuğun bir sarkıyı kolaylıkla öğrenebilmesi için ritm eğitimi ne kadar gerekli ise, muziksel isitme eğitimi de o kadar gereklidir. Ritm eğitimi ve muziksel isitme eğitimi muzik eğitiminin iki ana oğesidir (Yıldız, 2002).

d- Beğeni (Zevk) Eğitimi: Kişinin, iyi müzikle kötü müziği, güzel müzikle çirkin müziği ayırt edebilmesine yardımcı olunması için yapılan eğitime beğeni eğitimi (zevk eğitimi) denir (Dinçer, 1992).

e- Yaratıcılık Eğitimi: Bireyin doğuştan sahip olduğu yaratma dürtüsünü, yaşamımızın her evresinde var olan müzik ile doyurmak, bu özgür ortamı sağlamak müzik eğitiminin amaçlarından biri olmalıdır. (Gürgen, 2006) Müzik eğitimi, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde sanat eğitiminin en uygun alanlarından birini oluşturmaktadır. (Bilen, 1999).

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Kuramsal Temeller

Bireysel olarak müzik, duygu ve ifadelerin çıkış noktası, insanın duygularını etkileyebilen, aynı zamanda iyileştirme gücü de bulunan bir terapi aracıdır. Müzik; sanat dallarından biri olmakla birlikte, bireyin kendini ve becerilerini geliştirmesi için bir araçtır. Müzikle ilgilenen kişi, diğer akademik, kültürel ve sosyal alanlarda daha başarılı olmakta, kendine olan güveni artmaktadır (Özmenteş, 2004)

(Aristoteles,1975), müziğin eğitim ve öğretimdeki yeri ve önemi konusunda şu sözleri aktarmıştır: Duyguları, belirgin olarak ifade hususunda hiçbir şey ritim ve şarkı söyleme kadar kuvvetli değildir. Mademki bu o kadar gerçek bir kudrettir, şu halde müzik mutlaka çocukların eğitiminde kullanılmalıdır.

Antropoloji alanında yapılan araştırmalar insanın tüm tarihi boyunca müziksel davranışlar sergilediğini ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucunda antropoloji uzmanları müziği, insanın doğumla birlikte getirdiği bir kazanım olarak görmektedirler (Hodges, 2000).

Müziği öğrenirken, deneyimlerken ve geliştirirken müziği iyi dinleyebilmek en temel unsurdur ve dikkatli müzik dinleyicileri yetiştirebilmek müzik eğitiminin önemli hedeflerinden biridir (Sims, 1990). Canver (2003)' a göre müziği dinleme sadece müziği öğrenmenin önemli bir parçası olarak kalmaz, ayrıca bütün müzikal ifadelerin oluşabilmesi için temel bir etkidir.

Eflatun ise müziğin eğitimde önemli bir araç olduğu konusunu şu sözleriyle vurgulamaktadır. Hiçbir şey insanın içine ritim ve müzik kadar işlemez. Müzik eğitimi gereği gibi yapıldığında insanı yüceltir, özünü güzelleştirir. Kötü yapılıncı da, bunun tersi olur... Müziğin insanı götüreceği yer, güzellik sevgisidir (Plato, 1971).

İnsan, biyolojik bir organizma olarak içine doğduğu kültürel uyarıcılar örüntüsüyle etkileşim halindedir. Birey, kültürel ve toplumsal çevresiyle etkileşimi sonunda yeni yeni davranışlar kazanır. Birey açısından 'sosyalleşme'-'kültürlenme', toplum açısından ise 'sosyalleştirme'-'kültürleme' olarak adlandırılan bu süreç, aslında kapsamlı bir öğrenme ya da öğretme sürecidir. Kendi sürekliliğini sağlayabilmek için, toplum da üyelerinin belli özelliklere sahip olmasını isteyecektir. Bundan ötürü, bireyler, hem kendilerinin hem de üyesi buldukları toplumun gereksinimlerini gidermede işe yarayacak belli bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklar kazanmak zorundadır (Tekin, 1977). Bu değerlerin oluşmasında akranların birlikte müzik ortamı yaşamaları zorlayıcı ve hızlandırıcı etki yapmaktadır.

Ünlü felsefecilerden Aristo, müziğin eğitime olan katkısına ilişkin "Politika" adlı eserinde şu açıklamaları yapmaktadır: Müzik bir eğitim midir? Bir eğlence midir? Vakit geçirecek bir şey midir? Her üçüne birden yöneldiğini ve hepsinden bir pay aldığını söylemek doğru olur. Müziğin ister sadece bir çalgı ile yapılsın, ister yanı sıra şarkı söylensin, en hoş ve en zevkli şeylerden biri olduğunu hepimiz kabul ederiz. Öyle ki, çocuklara öğretilmesi gerektiği yalnızca bu olgudan çıkartılabilir... Dinlenen müziğin bizde sahiden duygusal bir değişiklik yaratması, bunun bir belirtisidir. Müzikte ahlaki nitelikler vardır. İşittiğimiz melodiler bunları temsil eder. Böyle olduğu besbellidir, çünkü bir kere, makamlar ya da uyumlar arasında doğal ayrılık vardır. Bunlar dinleyenlerde farklı tepkiler yaratırlar, hepsi aynı yönde etkilemez. Aynı şey, çeşitli ritim türleri için de doğrudur. Bazılarının durultucu bir etkisi vardır, bazılarının ise denge bozucu... Bütün bunlardan müziğin gerçekten belli zihin halleri yaratma gücü olduğu anlaşılıyor, bu doğruysa o zaman belli ki, eğitime uygulamalı, gençler müzik eğitimi görmeli ve müzikle eğitilmelidir (Aristoteles, 1975).

Bireyin ve toplumun müziksel olaylara ve konulara bilinçli ve duyarlı olmasında, müziksel yaşamın anlaşılmasında, müzik eğitiminin olumlu katkısı bulunmaktadır. Bu katkının içeriğinde ve derecesinde, alınan eğitimin ve eğitime verilen değerin, emeğin belirleyici olduğu belirtilebilir. Müzik eğitimi sonucunda, müzikle ilgili yaşamsal değeri bulunan çeşitli verimler elde edilebilir. Sözelimi, müzik alanında yetkinleşme, tanınan ve sevilen insan olma, bilinçli müzik dinleme, müzik zevkini geliştirme, müzikle ilgili plak, kaset, CD, kitap ya da kaynak temininde bilgili ve duyarlı olma, canlı konser izleme kapasitesine sahip olma, müzik yapan bireylerin, yaptıkları işlerine ciddi yaklaşımları, önem vermeleri vb. konular, müzik eğitimi sonucunda elde edilebilecek kazanımlardan bazılarıdır (Uslu, 2007).

Sanatsal eğitim durumundaki müzik eğitiminde, bu eğitim içerisinde bulunanların bazı yönlerinin geliştiği vurgulanabilir. Sanat aracılığı ile insanda, Duyguların eğitiminin, imgelemin (düşlem gücünün) geliştirilmesini ve insanın yalnızca akılcı yanının değil, onun duyuşsal yanının duygularının da eğitilip geliştirilmesini, yalnızca bilme içgüdüsünün değil, uyuma yönelen içgüdünün de eğitilmesi gerekliliğini Max Osborn, "Ana-Baba ve Çocuklar İçin El Kitabı" 'nda ısrarla talep etmektedir (San, 1984). Böyle bir oluşum için müzik eğitiminin oldukça önemli ve etkili bir eğitim aracı olduğu belirtilebilir.

Yeni kuşağın müzikle ilişkisi ilköğretimden önce başlamalıdır. Beş, altı ve bünyeye göre hatta dört yaş bu ilişki için ilk çağlardır. Şarkı söylemek, solfej yapmak ve müzik aleti ile yakınlık kurabilmek, müzik dinlemek" (Fenmen, 1993) derken, Ali (1987) ise, konuyu Türkiye açısından da değerlendirerek, "Müzik eğitimi çok küçük yaşlarda başlaması gereken özel bir eğitimidir. Herhangi bir çalgı çalmayı öğrenmeye karar vermeden önce başlaması gereken müzik eğitiminin, ülkemizde, batı ülkelerinde olduğu gibi toplu şarkı söyleme veya birlikte müzik yapma geleneği olmadığından ve ilkokullardaki müzik eğitiminin yetersizliğinden, müziğe ilgi duyan çocuk, bu konuda bir şeyler yapmaya karar verdiğinde genellikle yaşının epey ilerlemiş olduğunu görür demektedir.

Müzik eğitimi işitsel temporal işlemleri kuvvetlendirerek, sözel becerilerin gelişimini dolaylı yoldan etkiler şeklindeki hipoteze dayalı bir araştırmalarında Jakobson, Cuddy, Kilgour (2003); işitsel temporal işlemlerin kuvvetlenmesinin, hızla değişen akustik olaylardaki çok ince ayrımları fark edebilme şeklinde gerçekleştiğini ortaya koymuşlardır. Müziksel algı ve sözel algı bağlantısı, sağdan çok sol lobda etkili biçimde gelişmektedir. Dahası, deneklerle yapılan önceki çalışmalarda işitsel temporal işlemlerin gelişimi- sözel ayırt etme becerisi- dili anlama becerisi arasında anlamlı bir bağlantı olduğu anlaşılmıştır. Tüm bu çalışmalardan anlaşılmıştır ki, müzisyenlerde işitsel temporal işlemlerin gelişmesi, diğer insanlardan farklı biçimde sözel bellek becerilerinin de öne çıkmasına yol açmaktadır.

Sanat ve bilim özelliği taşıyan müziğin, eğitim aracılığıyla insanlar arasındaki bağı güçlendirdiği, kişilerin yaratıcılık yönünü geliştirdiği vurgulanabilir. Bireylerin sosyalleşmelerinde bazı ortamların özellikle etkisi çoktur. Toplu müzik ortamı bireyleri birçok açıdan olumlu biçimde etkileme gücüne sahiptir; topluluk olarak varlık gösterme duygusu ile birlikte, başarıma, paylaşma, sorumluluk, disiplin, kendini tanıma ve gerçekleştirme duygusu ve müziksel gelişme gösterme, yeni çalışmalara yönelme fırsatları vb. olumlu etkenler sayılabilir.

2.2. Müzik Eğitiminin İşlevleri

Müzik eğitimi, temelde belli müziksel etkinlikler ve etkileşimler yoluyla bireyin ve giderek toplumun estetik gereksinimlerini karşılamayı, sanatsal yaratma güdüsünü doyurmayı, beğenisini (zevkini) geliştirmeyi, müziksel yaşamını daha sağlıklı ve daha etkili ve verimli kılmayı, böylece bireysel ve toplumsal düzeyde özel ve genel yaşamın daha mutlu olmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bireyin giderek toplumun içinde yaşadığı kültürel gerçekliği algılama, kavrama, betimleme, açıklama, yorumlama, değerlendirme, denetleme, değiştirme ve geliştirmede duyarlı ve yararlı olmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca bireyin içinde yaşadığı doğal, toplumsal ve kültürel çevrenin yapıcı, yaratıcı ve üretici, paylaşıcı ve tüketici bir

ögesi olarak bilinçlenmesinde ve bilinçle davranmasında rol oynamaktadır (Uçan, 1993).

Müziğin insan yaşamındaki işlevleri şu beş ana boyutta kümelenecek incelenip özetlenebilir:

1. Bireysel işlevleri: Müziğin bireysel işlevleri denilince, bireysel yaşamda müziğin gördüğü/yaptığı iş, üstüne düşen görev, oynadığı rol, gösterdiği önemli etki, bulunduğu anlamlı yardım ve katkı ile sağladığı anlamlı destek ve yarar akla gelir.

2. Toplumsal işlevleri: Toplumsal yaşamda müziğin gördüğü iş, üstüne düşen görev, oynadığı rol, gösterdiği önemli etki, bulunduğu anlamlı yardım ve katkı ile sağladığı anlamlı destek ve yararadır.

3. Kültürel işlevleri: Kültürel yaşamda müziğin gördüğü/yaptığı iş, üstüne düşen görev, oynadığı rol, gösterdiği önemli etki, bulunduğu anlamlı yardım ve katkı ile sağladığı anlamlı destek ve yararadır.

4. Ekonomik işlevleri: Ekonomik yaşamda müziğin yaptığı iş, oynadığı rol, gösterdiği önemli etki ile sağladığı anlamlı destek ve yarar anlaşılır.

5. Eğitimsel işlevleri: Eğitimsel yaşamda gördüğü iş, üstüne düşen görev, oynadığı rol, gösterdiği önemli etki, bulunduğu anlamlı yardım ve katkı ile sağladığı anlamlı destek ve yararadır (Uçan,1994).

Müziğin insan yaşamındaki işlevleri arasında en temelde olanı kuşkusuz, bireysel boyuttaki fizyo-biyopsişik işlevlerdir. Çünkü müziğin toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel işlevleri bu temele dayalıdır, bu temelden kaynaklanır (Uçan,1994).

2.3. Müzik Eğitimi Ve Çocuk

Yapılan iyi eğitim ortamlarında eğitim alana olumlu kazanımlar sunan müzik eğitiminin, çocuklarda ve gençlerde önemsenmesi gereklidir. Çocukların duygusal ve zekâ gelişimlerinde müzik eğitiminin etkisi çoktur. Bu eğitimin algılama, kavrama ve aktarma konularında yararları yakından gözlemlenmiştir. Müzik eğitimi alan çocukların okul derslerinde başarılarının arttığı bilinmektedir. Çevresiyle iyi ilişkiler içerisinde bulunma konusunda da bu eğitimin kişiye önemli etkisi bulunmaktadır. Yakın ve uzak çevresiyle yeteneklerini, çalışmalarını ve ürünlerini paylaşmaya çalışan çocuklar ve gençler bu yolla çevrelerine kendilerini tanıtmaya çabalarlar. (Uslu, 2007).

Beyin ve çocuk gelişim uzmanlarının son on yılda elde ettikleri önemli sayıdaki kanıt, erken yaşlarda alınan müzik eğitiminin yararına ve etkilerine dikkati çekmektedir (Flohr, Miller, Debeus, 2000).

Müziğin ve müzik eğitiminin insan beyninde gerçekleşme sürecine ilişkin nöromüzikal alanda yapılan araştırma bulguları şu önermeleri ortaya çıkarmıştır:

- İnsan beyni müziğe tepkide bulunma ve katılma yeteneğine sahiptir.
- Beynin müziksel işlevleri doğumla birlikte başlar ve yaşam boyu devam eder.
- Erken yaşta başlayan ve devam eden müzik eğitimi beynin müziksel işlevlerinin düzenlenmesine katkıda bulunur.
- Beynin müziksel işlevleri beyinde geniş bir alana yayılmış kapsamlı bir sinir sisteminden oluşmakla beraber özelleşmiş bölgelere de sahiptir:
  - Bilişsel Ögeler
  - Duyuşsal Ögeler
  - Motor Ögeler (Hodges,2000).

Çocukların, müzik eğitime hazır oluşluk durumu, bu eğitimin rahat yapılabilmesi, amaca yönelik sürdürülebilmesi ve sonuç alınabilmesi açısından oldukça önemlidir. Özellikle çocuğun fiziksel gelişmişlik ve algılama düzeyi ile psikolojik açıdan müzik eğitime uygunluğu, dikkate alınması gereken konulardır. Çocukların, ruhsal yönden eğitime hazırlanması, eğitimdeki başarıda temel etkenlerdendir. Müzik eğitimcisi, Lavignac (1939), "Musiki Terbiyesi" adlı kitabında:

Müzik eğitime başlanması uygun olan yaş tamamıyla belli değildir. Kesin olarak tespit edilemeyen bu yaş herkes için aynı olmaz diyerek yaş faktörüyle hazır oluşluk arasındaki ilişkiden söz etmektedir.

Çocukların ruhsal yönden hazır oluşluğuyla ilgili olarak, ünlü keman virtüözü Menuhin (1993) "Çocuğunuzun herhangi bir alet çalmaya hevesi yoksa onu zorlamayınız. Canını sıkmayacak biçimde yaşamına müzik sokunuz ve böylelikle yavaş yavaş ilgisini uyandırınız. Sözgelimi, radyoda güzel bir konser varsa susunuz ve dinlemesini isteyiniz. Bütün müzikçilerin yaşamlarına ilişkin ilgi çekici kitaplar okutunuz. Konser ve operaya götürünüz." diyerek konunun hassasiyetini vurgulamaktadır.

Menuhin (1993) "Çocuğum eğer, kemanımı üzerinde ses çıkarmak amacıyla eline aldığı ya da piyanoya giderek tek parmağıyla bir melodi aradığını görürsem onu ilk müzik derslerine başlatacağım" demekle konunun önemini belirtmektedir.

İsviçre Fribourg Üniversitesi Elemanı psikolog Maria Spychiger'a göre, okulda daha çok müzik eğitimi alan çocukların dil öğrenme yetenekleri normal eğitim görenlere göre daha çok gelişmektedir. Spychiger'ın araştırmasında, yaşları 7 ve 15 arasında değişen çocukların bulunduğu 70 sınıfın yarısına, matematik ve dil derslerinden artan zamanlarda, haftanın 5 günü fazladan 45 dakika müzik eğitimi verilmiş, diğer yarı müzik derslerini haftada 1-2 saat almayı sürdürmüştür. 3 yılsonunda değerlendirilen veriler, fazladan ders alan çocukların dil derslerinde daha başarılı olduklarını gösterirken, daha az müzik eğitimi alan kontrol gurubu çocuklarının matematik başarıları ile fark oluşmadığı saptanmıştır (Edwards, 1997).

Irvine, California Üniversitesi araştırmacılarından Frances Roucher ve Gordon Shaw 1993'te okul öncesi çocuklar üzerinde yaptıkları araştırmalarda, 3-5 yaş arası çocukların 6 aylık piyano dersinden sonra, matematik ve diğer bilimler açısından çok önem taşıyan uzaysal algılama testlerinde ve bulmacalarda heyecan verici gelişmeler gösterdiklerini saptamışlardır. Araştırmacılar, müzik eğitiminin beyindeki yeni ve sürekli bağlantılar oluşumunu canlandırdığına inanmaktadırlar (Beachwood,1997).

Spychiger'in araştırmasına ve “ Mozart IQ Artışı Sağlar” adlı çalışmanın sonuçlarına dayanılarak şunlar söylenebilir: Daha fazla müzik eğitimi alan çocuklar, öğretmenleri ile daha işbirlikçi ve arkadaşları ile daha dostça ilişkiler içindedirler. Ayrıca, çocuklar birlikte müzik yaparlar ve şarkı söylerlerse, birbirlerini dinlemeyi daha kolay öğrenirler. Çünkü rekabetçi davranışlar müzik yapmakla uyuşmamaktadır (Edwards, 1997).

Bilişsel becerilerle ilgili olarak Whittell (1997)' in yaptığı çalışma şöyledir: 6 aylık bir dönem için, 3 ve 4 yaşlarındaki 2 çocuk gurubundan birine piyano diğerine bilgisayar dersleri verilmiş, dönem sonunda her 2 gruba IQ testleri uygulanmış ve piyano dersi alan grupta %34' lük ileri performans kaydedilmiştir. Bu çarpıcı sonuç, California Wisconsin Üniversitesi nöroloji uzmanlarınca, farklı sosyo-ekonomik sınıflardan 78 çocuk üzerinde denenmiştir. Bu sonuç şu cümle ile ifade edilmiştir: “Müzik Nörolojik Sistemin Evrenini Geliştirir”.

Tufan (1992)' a göre; MEB müzik ders programlarının hedefi, uygar insan yetiştirmede çocuğu ya da genci her yönüyle tamamlamak amacıyla kulağını, sesini, zevkini eğitmek ve ona genel bir müzik kültürü kazandırmak olmalıdır. Bununla beraber müzikal yönden diğerlerinden farklı yeteneklere sahip olan öğrencilerin saptanması ve yönlendirilmesi gibi, baştaki hedefi bütünleyen yeni düşünce ve yaklaşımları da içermesi gerekmektedir.

Müzik eğitime erken başlanması ve eğitilen çocuğun ilerideki başarısında üstün bir müzisyen durumuna gelebilmesi ve daha mutlu olması açısından ailelerin konuya duyarlı ve bilinçli yaklaşımları oldukça önemlidir. Bu yüzden, ailenin çocuğunu iyi tanıması, onun ilgi ve yeteneklerini yakından gözlemlemesi gerekmektedir. Çocukların ilgilerinin tespitinde, çocuğa oluşturulacak müziksel ortam çok belirleyicidir. Çocukların çevresinde müziksel bir ortam oluşturmak bu yönelimin ilk koşullarındandır. Çocukların oyuncakları arasına bir çalgının konması, evde müzik dinlenmesi, şarkılar söylenmesi, çocuğa müzikli masallar dinletilmesi, müzikli filimler seyredilmesi, televizyondan konser programları izlenmesi çocukların ilgisini kendiliğinden bu alana yöneltecektir.

2.4. Televizyon ve Eğitim

Televizyonla eğitim, değişik ölçütlere göre, farklı şekillerde sınıflandırılabilir. Bu sınıflamalar açısından, televizyonun haber ve bilgi vermeye yönelik programları, “tamamlayıcı eğitim” grubunda yer almaktadır. TV programları arasında, mesleklerle ilgili bilgi ve becerileri aktaran; bireyi belirli alanlara yönlendirmeyi amaçlayan; teknolojik gelişmelere ve gelişmelerin sonucunda ortaya çıkan duruma uyum göstermeye yardımcı olan; bireyin ufkunu genişletmeyi amaçlayan, bireyin demokratik yaşayışta yerini almasını sağlayan temel bilgileri aktaran ve bireyleri çeşitli konularda aydınlatan programlar, “yaygın eğitim” kapsamına girmektedirler (Aziz, 1982).

İzleyici de; bilgi, beceri, duygu, düşünüş, kanaat ve tutumlar açısından, var olanı pekiştirmeyi veya değiştirmeyi, yenilerini kazandırmayı amaçlayan programlara, “eğitim fonksiyonlarını yerine getiren” veya “eğitici” programlar denilebilir. Bu programlar, çocuk, genç ve yetişkin olmak üzere değişik yaş gruplarında, farklı cinslere, farklı meslek gruplarına, farklı yerleşim birimlerindeki izleyici kümelerine yönelik olabilir (Özgen, 1985).

Televizyonun genel yayın programları içerisindeki, belirli izleyici kümelerini, belirli amaçlar doğrultusunda eğitmeyi amaçlayan programların yanı sıra, televizyonun doğrudan doğruya örgün eğitime yönelik “eğitim programları” da söz konusudur. Bu tür programlar, öğretim programlarıyla uygunluk gösteren, okul derslerine paralel olarak hazırlanan ve örgün eğitimi destekleyici programlardır.

Televizyonun eğitim amacıyla kullanılışı doğrudan eğitim veya zenginleştirici eğitim olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim televizyonu, ya eğitimin niteliğini geliştirmeye yardımcı olması ya da yer ve görevliler açısından ekonomik destek sağlaması için kullanılmaktadır. Eğitim televizyonu anlayışından kaynaklanan uygulamalara, ilköğretimden yüksek öğretime kadar bütün örgün eğitim kurumlarında rastlanmaktadır. Ayrıca okullarda kapalı devre televizyon yayınlarından da yararlanılmaktadır (McQuail, 1973; Swallow, 1973; Türkoğlu, 1983; Hızal, 1983; Kupisiewicz, 1985).

Televizyon yayınları, ister genel yayın programı içerisindeki eğitici yayınlar; isterse okul programlarına paralel, okuldaki öğretimi destekleyici, tamamlayıcı ve doğrudan örgün eğitime yönelik eğitim yayınları olsun; temelde davranış değiştirmeye ve izleyici açısından öğrenmeye, televizyon açısından öğretmeye dayanmaktadırlar. Bu nedenle, söz konusu bu yayınların hazırlanması ve sunulmasında, öğrenme-öğretme kuramlarının ve bu kuramlar doğrultusunda yapılan araştırmaların sonuçlarının dikkate alınması gerekmektedir. Ayrıca, hedef-izleyici grubunun çeşitli yönleriyle tanınması ve bu yönde yapılmış psikolojik ve sosyolojik araştırma sonuçlarından haberdar olunması gerekmektedir (Groombridge, 1976; Jenkins, 1980; Aziz, 1982). Çilenti (1980; 1982; 1984).

Ulaşılmak istenen hedeflere en uygun yöntemler, araç-gereçlerin seçilip kullanılmasına ilişkin bilgi ve beceriler ile mümkündür. Böylece, hedef-izleyici gruplarının yaş, cinsiyet, meslek, istek ve gereksinimlerle ilgili özelliklerine uygun, belirlenen hedefleri gerçekleştirecek yöntem, araç ve gereçlerin kullanıldığı programlar hazırlanıp sunulabilecektir. Bütün bu gereklilikler, programı hazırlayan ekibin ve özellikle program yapımcısının bir takım bilgi, beceri ve yeteneklere sahip

olması gerektiğini beraberinde getirmektedir (Groombridge, 1976; Jenkins, 1980; Aziz, 1982). Çilenti (1980; 1982; 1984).

TV, somuttan soyuta doğru giden öğrenmelerde, Dale' in yaşantı konisinin ortaya yakın üst kısmında yer alan, diğer eğitim araç ve yöntemlerinin kullanılabilirdiği bir eğitim aracıdır. Öğrenilenlerin yüzde 83'ü görme, yüzde 11'i işitme yoluyla öğrenilmekte ve işitilenlerin yüzde 20'si, görülenlerin yüzde 30'u, görülüp işitilenlerin ise yüzde 50'si hatırlanabilmektedir. Diğer kitle iletişim araçlarının özellikleriyle karşılaştırıldığında, televizyonun eğitim açısından önemli bir yere ve öneme sahip olduğu, televizyonun bireyin birden fazla duyu organına uyarak algılama, hafızada tutma ve öğrenmede kolaylık sağladığı ve bireyde öğrenme isteği uyandırdığı görülmektedir (Aziz, 1982).

Televizyonun eğitim televizyonu ve okul televizyonu olarak kullanılması yönünde, değişik ülkelerde çeşitli uygulamalar yapılmıştır. Bu uygulamalar, ülkelerin politik, sosyal ve eğitim ile ilgili koşullarına ve özelliklerine, televizyon sisteminin yönetimine ve olanaklarına bağlı olmaktadır. Söz konusu uygulamalarda, televizyonun sınırlılıklarını ve olumsuz yönlerini tamamlayıcı yöntemlerden yararlanılmakta ve televizyonla eğitim bu şekilde desteklenmektedir. Eğitim televizyonu, çeşitli öğretim kademelerine yönelik olabildiği gibi, okul öğretim programlarının tamamına veya belirli bilim dallarına, ders konularına yardımcı bir nitelikte olabilmekte; okuldan ayrı bir sistem olarak diploma veya sertifika verebilmektedir (Berwanger, 1979; Sözer, 1979).

Televizyonla eğitim uygulamaları (özellikle gelişmiş ülkelerde), bireylerin, hayatın gerektirdiği temel bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanmalarına yardımcı olacak ve örgün eğitimle sağlanamayan temel eğitimi gerçekleştirecek şekilde kullanılmaktadır. Televizyonun bu şekilde kullanılması "fonksiyonel eğitim" olarak adlandırılmaktadır. Fonksiyonel eğitim ile ilgili uygulamalar, okuma-yazma eğitiminden mesleklerle ilgili eğitime, sağlık ile ilgili eğitimden toplum kalkınmasına ve üretime yönelik eğitime varıncaya kadar, çok çeşitli konu ve alanlarda gerçekleştirilmiştir (Topuz, 1985; Türkoğlu, 1984; Aziz, 1982).

2.5. Türkiye’de Televizyon Ve Eğitim

Türkiye’de ilk defa 1968 yılında yayına başlayan televizyonda, iletişim işlevlerinin yanı sıra yaygın ve tamamlayıcı eğitim anlayışı doğrultusunda izleyiciyi eğitime fonksiyonunu da yerine getiren programlara yer verildiği görülmektedir. Söz konusu programlar arasında, yerli yapımlarla beraber, dış kaynaklı programlar da yer almaktadır. Eğitici yayınların bir kısmı, yetişkinlere hitap eden, genel bilgi veren ve günlük yaşantıda uygulanabilecek becerileri, etkinlikleri öğreten programlardan oluşmaktadır. Bunlar; yabancı dil yayınları, trafik, çevre ve insan sağlığı, beslenme, giyim, spor, el sanatları, çocuk bakımı vb. konularla ilgili yayınlar ve köy yaşantısı ile ilgili, köyün sorunlarına yönelik programlardır. Bu programlar, değişik yıllarda, değişik süre ve oranlarda yayınlanmıştır. 1981- 82 yıllarında, “TV Okulu” adıyla yayınlanan bir program dizisi, örgün eğitim sürecine girmemiş olan yetişkinlere okuma-yazma öğretmek amacıyla yayınlanmıştır (Aziz, 1975; Aziz, 1982; Özgen, 1985).

Köy yayınları, kadına yönelik yayınlar ve genel eğitim yayınları olarak gruplandırılan ve yetişkinlere hitap eden bu yayınların yanında çocuklara yönelik eğitici yayınlar da söz konusudur. Okul öncesi dönemdeki ve okul çağındaki çocuklara bilgi veren ve onları eğlendiren programlar, yabancı programlarla (özellikle çizgi filmlerle) desteklenerek, televizyonun ilk yayın yılından itibaren değişik oranlarda yayınlanmıştır ve artarak yayınlanmaya devam etmektedir (Aziz, 1975; Aziz, 1982; Özgen, 1985).

Televizyonun, eğitim teknolojisi açısından yararları şu şekilde sıralanabilir: (Demiray, 1990).

- Eğitim olanakları kız- erkek ayrımı yapılmadan köyden kente kadar açıktır.
- TV eğitimi ülkenin planlı gelişmesine katkıda bulunur.
- Ders kitaplarının azlığında ihtiyacı karşılamada kullanışlıdır.

- Farklı merkezlerdeki bilgileri aynı anda verebilir.
- Farklı görüntüler aynı anda tek ekranda gösterilebilir. Bu, eğitimde büyük yarar sağlar.
- Öğrencinin başarısının artışında önemli olan güdülemeyi sağlamada rol oynar.
- Daha az araç gereçle eğitim olanağı sağlar.
- Sınıfa getirilmesi olanaksız cisim, olgu ve olayları olduğu gibi gösterir ve duyurur.
- İlgi çekici ve sürükleyicidir.
- Çocuklar TV'yi okul dışı yaşantılarının bir parçası olarak tanıdıklarından, bu eğitim aracını kolaylıkla kabul ederler.

2.6. Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Eskiden bir evde tek bir televizyon ve sınırlı sayıda TV programları ve kanalları varken artık günümüzde sayısız TV programları mevcut, ayrıca evlerimizde birden çok TV bulunmaktadır. Gün içinde TV ile geçirdiğimiz süre, eskiye göre çok daha uzun olmakla beraber; bunun dışında yapılabilecek ve farklı yönlerden gelişmemizi sağlayabilecek geziler, kitap okuma, tiyatroya gitme, spor yapma gibi etkinlikler giderek azınlıkta kalmaktadır. Sonuç olarak tek yönlü bir ilgi alanı üzerinde odaklanmış bulunmaktayız. Biz kontrol edebildiğimiz sürece televizyonun pek çok olumlu yönleri vardır. (Büyükçakmak, 2007).

TV'nin olumlu yönlerinden bazıları şunlardır:

- 1- TV, tüm aile bireylerinin birlikte vakit geçirmesi için bir olanaktır.
- 2- Aileler, TV'yi çocuklarını okumaya yönlendirmek için katalizör olarak kullanabilirler; seyrettikleri program ile ilgili materyel, kitaplar aracılığıyla derinleştirilebilir.

- 3- Eğitici programlar, küçük çocukların sosyalleşmesine ve öğrenme yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olabilir.
- 4- TV programları(örn; tartışma programlarında bir konunun detaylı olarak tartışılması, teze karşı antitezi savunan konuşmacıların varlığı) ebeveyn, çocuk arasında yaşanabilecek muhtemel çatışmaların çözümüne yardımcı olur.
- 5- Haberler ve tarihle ilgili programlar, çocukların başka halkları ve kültürlerini daha iyi tanmasına yol açar.
- 6- Belgesel programlar, çocuğun dünyayı ve toplumu daha iyi anlamlandırmasını sağlayacak eleştiri yeteneğinin gelişmesine neden olur.

Bugün bazı kanallarda yayınlanan yerli yapımı çocuk programlarının ya da yabancı kökenli çocuk programlarının çocuklar tarafından izlenmesi tavsiye edilmektedir. Okul öncesi döneme yönelik eğitim amaçlı bu tür programların çocukların zihinsel gelişimine ve sözcük dağarcıklarına katkıları azımsanmayacak boyutlardadır (Delibaşı, 2007).

Bazı eğitimsel programların özellikle yetersiz çevresel koşullarda yaşayan çocuklar için yararlı olabileceği düşünülmektedir. Burada yine bu programların belli bir pedagojik sansürden geçmiş olması gerekliliği söz konusudur. Bunun yanı sıra çocukların gerçek hayatta karşılaşma fırsatı bulamadıkları doğa ve çevre ile ilgili bazı görüntüleri örneğin belgesel programlar aracılığı ile izlemeleri okul bilgisinin görsel bir malzemeye eşleştirilmesi anlamında kalıcılık sağlamaktadır. Belgesel programlar hem çocukların ilgisini çekmekte hem de yeni bilgiler öğrenmek konusunda teşvik edici ve merak uyandırıcı olmaktadır (Temur, 2003).

TV, bilgisayar oyunlarına çocukların denetimsiz maruz kalmaları çeşitli sorunlara yol açtığı için genellikle olumsuz yanları vurgulanır. Çocukların keşfetme, öğrenme yetilerinin gelişmesi için uyarın alması gerekir. Bu uyarınlar işitsel (müzik, konuşmalar vb), görsel (tv, çevre), dokunsal (temas, nesnelere dokunma), sosyal (arkadaş vs) gibi çok çeşitli olabilir. TV görüntüleri, programlarda işlenenler çocukların öğrenmesine yardımcı uyarınlar sağlayabilir. Ancak çocuğun çevresindeki uyarınları denetleme olanağımız olduğu için öğrenmesini

istemediğimiz uyanları çevrede kontrol edebiliriz. TV de ise kontrolü imkansız çeşitlilikte çocuk için zararlı olabilecek bir sürü uyan bulunur. (Erdoğan, 2004).

Günümüzde, yürümeye başlayan çocuklar video, çok kanallı televizyon ve bilgisayarlar ile tanışmaktadır. Çocuğun evde en çok duyduğu ses sürekli açık olan televizyondan ortama yayılan yapay bir ses olmakta, hatta televizyon çocuğu oyalayan bir bakıcı, yemek yedirebilmenin tek yolu olabilmektedir. Günümüzün çocukları bir araya geldiklerinde bilgisayar karşısında yan yana oturup saatler boyunca konuşmaksızın ve göz göze ilişki kurmaksızın oyun oynar duruma gelmişlerdir (Çamurdan, 2007).

1994 yılında ABD Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı bir rapora göre haftada 10 saatten fazla TV izleyen çocuklarda okul başarısı belirgin bir şekilde düşmektedir. Kaliforniya Sağlık İdaresi'nin 1980 yılında yapmış olduğu bir araştırmaya göre, TV seyretme süresiyle sınavlardan alınan notlar birbiriyle ilişkilidir. Çocuklar ne kadar uzun süre TV seyrediyorlarsa, notlar o kadar düşük olmaktadır. 1994 yılında ABD Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı bir rapora göre haftada 10 saatten fazla TV izleyen çocuklarda okul başarısı belirgin bir şekilde düşmektedir (Tönel, 2007).

Kaiser Family Foundation'e göre çocukların günlük televizyon izleme süreleri 3 saat 51 dakika, Alver ve Gül'e göre 4 saat 9 dakika olarak tespit edilmiştir. Slater, Kimberly ve arkadaşlarının ulaştıkları en önemli sonuç ise şiddet içerikli medyanın, özellikle okuldan soğumuş, ailesi ve arkadaşları tarafından dışlandıklarını ve haksızlığa uğradıklarını hisseden çocuklar üzerinde olumsuz etkilere yol açabileceğidir (Ertürk, 2006).

ABD'de yapılan bir araştırmaya göre ise televizyonun şiddet eğilimlerini ortaya çıkardığı ve kışkırttığı neredeyse kanıtlanmış ve onaylanmıştır. Televizyon beyazların oturduğu mahalleye zencilerin mahallesinden 10 yıl önce gelmiş olup her iki mahallede de televizyon gelmeden önce ve geldikten sonraki suç oranlarında inanılmaz bir artış olduğu görülmüştür. (Kuruoğlu, 2001).

Televizyon izleme süresini azaltarak çocukların reklamlardan etkilenmelerinin ve oyuncak isteklerinin ne yönde etkilendiğini incelemeyi amaçlayan bir çalışmada Robinson (2001) ve ekibi, 8–9 yaşlarındaki çocuklardan bir kısmına özel bir program düzenleyerek ve ailelerini de programa katarak çocukların televizyon izleme sürelerini azaltmayı ve böylece reklamlardan daha az etkilenmelerini sağlamayı hedeflemişlerdir. Aşamalı şekilde ve ailelerin kontrolü altında çocukların televizyon izlemelerine kısıtlamalar getirerek bunun yerine farklı uğraşlar ile zamanlarını değerlendirmelerini sağlayan uygulamaların ardından çocukların ailelerinden oyuncak isteklerinde %70 oranında bir azalma olduğunu ortaya çıkarmışlardır.

Televizyon, önemli bir iletişim aracı olan dil üzerinde de bazı olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Televizyonun tek yönlü bir iletişim aracı olması çocuğun dil gelişimini olumsuz etkilediği gibi, gerek yabancı gerekse yerli programlarda Türkçe' nin sıkça yanlış, kötü ve yabancı özentili kullanılması da belli bir süre sonra çocukların Türkçeyi kısır ve yanlış bir şekilde kullanmasına neden olmaktadır.

Somut işlem dönemi dediğimiz 4–9 yaşları arasında televizyondaki karakterlerle özdeşim kurma oranının yüksek olduğunu düşünürsek izlenen filmlerin niteliğinin dikkatle incelenmesi gerekmektedir. Araştırmalar, televizyondaki karakterlerle özdeşim kuran erkek çocukların saldırgan davranışlarının daha fazla olduğunu, bunun yanı sıra çocuğun akademik başarısının da bunda etkili olduğu görülmüştür. Akademik başarısı düşük, yaşlarıyla iletişim kurma güçlüğü yaşayan çocukların televizyon izleme sürelerinin uzun olması ve tercih ettikleri filmlerde hatırı sayılır miktarda saldırgan öğelerin bulunması dikkat çekicidir (Koçkar, Soysal: 2007).

Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri şu başlıklar üzerine toplanırsa;

1. Tüketim toplumu bireyi olmaları üzerine etkileri
2. Cinsiyet rol tanımları ve karşı cinsle olan ilişkiler üzerine etkisi

3. Anne ile ilişkisi üzerine etkisi
4. Baba ile ilişkisi üzerine etkisi
5. Şiddet eğilimlerine etkisi
6. Düşünmeye etkisi
7. Kültürel yabancılaşmaya etkisi
8. Dildeki yozlaşmaya etkisi
9. Kendi kimliklerinin bağımsız ve özgün bir biçimde oluşmasına etkisi
10. Çocukluğun yitirilişi ve masumiyetin yok oluşuna etkisi

İşte 10 başlık altında toplanan televizyonun çocuklara etkisi, daha önce de belirtildiği gibi, sadece çocuklara değil toplumun bütünü üzerinde de varlığını sürdürmektedir (Tatlı, 2007).

Gerek ülkemizde, gerek dünyada yapılan araştırmalar özellikle çocukların televizyon izleme sıklığı ve alışkanlığının kişiliğin oluşması ve başarısı için tehlikeli boyutlarda olduğunu göstermektedir. Günümüzde çocuğun toplumsallaşma sürecinde sadece ailenin değil özellikle kitle iletişim araçlarından televizyonun da çok önemli bir rol oynaması bu tehlike boyutunu daha da artırmaktadır. Çünkü günümüzde bir aile ortamında dünyaya gelen çocuk, ebeveyniyle iletişime girmekle kalmayıp, ilk günden itibaren televizyonla da iletişime girmektedirler (Aybek, 2001).

Bu nedenle TV gibi iletişim araçları eğitim amaçlı olarak kullanılmalı, eğlence amaçlı ise belli sınırlarda kullanılmalıdır. Özellikle anne-babalar, aile olarak birlikte izledikleri programlar konusunda oldukça seçici davranmalıdırlar. Bütün bunlara ek olarak, aşırı ve uygunsuz TV izleme durumunda, daha çok geç saatlerde izlenmesine müsaade edilen programlar ile çocukların uyku ritmi bozulmakta, vakit ve motivasyon eksikliğinden dolayı çocukların oyunlar ve değişik aktiviteler ile

kazanacakları motor beceriler yetersiz kalmakta, çocukların arkadaş ortamlarında kazanacakları sosyal adaptasyon yeteneği istenen seviyede olmamaktadır.

2.7. TRT Televizyonunun Tarihçesi

Türkiye' nin kamu yayıncılığı yapmakla görevlendirilen tek yayın kuruluşu TRT, halkın geri bildirimine önem veren açık, dinamik, üretken ve en önemlisi cumhuriyet ilkelerine bağlı, tarafsız yayıncılığı hedef edinmiştir.

Gerçekleştirdiği ulusal, uluslararası ve uydu yayıncılığı ile dünyanın sayılı yayın kuruluşları arasında yer alan TRT, devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla, 1 Mayıs 1964'te, özel yasayla özerk bir kamu tüzel kişiliğine sahip olarak kuruldu. TRT'nin özerkliği, 1972'deki anayasa değişikliği sırasında kaldırıldı ve kurum "tarafsız" bir kamu iktisadi kuruluşu olarak yeniden düzenlendi. Aşağıda TRT'nin çocuk programları ve müzik eğitimi alanında, yıllar içerisinde yaşadığı önemli kilometre taşları ve geçirdiği değişim görülmektedir (www.trt.net, 2007).

2.8. TRT Televizyonunun Çocuklara Yönelik Program Hazırlama Aşamalarının Tarihsel Süreci ve Bu Süreç İçerisinde Çocuk Programlarında, Eğitime ve Müziğe Yönelik Yaptığı Çalışmalar

- 20.10.1967 Televizyon eğitim kursu başladı.
- 31.01.1968 TRT Ankara Televizyonu deneme yayınlarına başladı.
- 06.10.1970 Televizyonun yayına başlama saatleri 19.30'a alındı
- 04.11.1970 Ankara Radyosu 3. Programının yayın süresi 2 saat uzatıldı.
- 26.07.1972 TRT köylere televizyon alıcısı dağıtım kampanyası başlattı.

- 22.03.1975 TRT'nin ilk kez katıldığı 20'nci Eurovision şarkı yarışması, Stockholm'den naklen verildi.
- 19.09.1975 Yönetim Kurulu, "Atatürk İlkeleri, programlar ve müzik konularında uyulması gereken esaslar ve alınacak tedbirleri" kabul etti.
- 08.03.1976 Televizyonda Yay - Kur eğitim yayınları başladı.
- 06.04.1976 TRT Eğitim Merkezi kuruluş çalışmalarına başladı.
- 03.05.1976 Radyoda Yay - Kur eğitim yayınları başladı.
- 24.01.1978 Eurovision elemelerinde yarışan "Biz" adlı şarkı Danıştay kararı ile finalist oldu.
- 23.12.1978 TRT Ankara Çocuk Korosu kuruldu.
- 06.01.1979 TRT İstanbul Çocuk Korosu kuruldu.
- 08.01.1979 İlk çocuk haber programı "Gökkuşacağı" yayımlanmaya başladı.
- 16.04.1979 TRT tarafından ilk kez düzenlenen "Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği" 27 Avrupa ülkesine naklen verildi.
- 26.10.1979 TRT Çocuk Yayınları semineri Antalya'da toplandı.
- 02.03.1981 "Televizyon Okulu" adlı okuma-yazma öğretmeyi amaçlayan bir dizi başladı.
- 02.02.1982 "Televizyon Okulu" dizisi ikinci kez yayımlanmaya başlandı.
- 11.02.1982 TRT İstanbul Hafif Müzik ve Caz Orkestrası kuruldu.
- 07.01.1983 TRT İstanbul Çok Sesli Gençlik Korosu için sınav yapıldı.
- 15.01.1983 Televizyonda "Açık Öğretim Fakültesi Yayınları" başladı.

- 03.05.1983 TRT Ankara Gençlik Korosu kuruldu.
- 23.05.1983 TRT Çok Sesli Korosu, Polheim Koro Şenliği ve Yarışması'na katıldı.
- 16.04.1984 Anadolu liseleri için televizyonda hazırlık kursları başladı.
- 26.04.1984 Radyolarda düzenlenmekte olan "Ankara Konserleri" ilk kez EBU ülkelerine naklen verildi.
- 17.09.1984 Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu (RTYK), TRT'nin 1985 yılı yayın ilkelerini belirledi.
- 28.09.1984 RTYK, ilk kez TRT'nin yayın ilkelerini belirledi.
- 12.10.1985 TRT, 1985 yılı ABU Popüler Şarkı Yarışması'na katıldı.
- 05.05.1986 Televizyonda "Öğretmene Televizyon Okulu" adlı program dizisi başladı.
- 16.06.1986 Yönetim Kurulu, "Susam Sokağı" (Sesame Street) dizisi ile ilgili ortak yapım projesini kabul etti. "TRT Radyo ve Televizyon Programlarının Alımı ve Satımı Hakkında Yönetmelik" yürürlüğe girdi.
- 02.06.1987 EBU Çocuk Programları Yarışması'nda TRT ödül aldı.
- 18.09.1987 "Susam Sokağı" adlı çocuk dizisi için Amerikalı yapımcılar ile lisans anlaşması yapıldı.
- 20.02.1988 TRT Ankara Radyosu Türk Sanat Müziği Çocuk Korosu kuruldu.
- 23.04.1988 TRT Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği'ne ilk kez 35 ülke ile birlikte film yıldızı Audrey Hepburn de katıldı.
- 28.02.1990 Avrupa'ya yönelik yayın yapacak olan TRT-INT televizyonu deneme yayınlarına başladı.

- 23.04.1990 TRT 12. Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği 36 ülkenin katılımıyla kutlandı.
- 02.06.1990 EBU 6. Genç Solistler Klasik Müzik Konseri, TRT'nin ev sahipliğinde İstanbul Belediyesi Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda yapıldı.
- 30.07.1990 Eğitim ağırlıklı program yayınlayacak olan TV - 4, İzmir'den deneme yayınlarına başladı.
- 01.07.1992 TRT - INT / AVRASYA yayınları başladı
- 06.1993 TRT, 1990 yılında bir deneme olarak "Popüler Çocuk Yarışması" adı altında bir yarışma açtı. İlgi öylesine büyüktü ki; yarışma 1993, 1995 1998 yıllarında da tekrarlandı, halen devam etmektedir.
- 24.02.1998 TRT Çocuk ve Gençlik Vakfı kuruldu.
- 19.05.1999 Atatürk'ün Samsun'a çıkışının 80. yıldönümü nedeniyle genç bestecilerin TRT Gençlik Koroları için hazırladığı 4 sesli acapella eserlerin seslendirildiği program yayınlandı.
- 05.06.1999 Bulgaristan'ın Plovdiv kentinde düzenlenen "Golden Rooster Çocuk Koroları Festivali"ne TRT İstanbul Çocuk Korosu katıldı.
- 03.07.1999 "Ağrı Dağı Operası", Doğu Beyazıt İshakpaşa Sarayı'nda senfoni orkestraları tarafından seslendirildi. Dinleti, TRT-1, TRT-INT ve TRT- AVRASYA kanallarından naklen yayınlandı.
- 16.04.2000 Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği'nin 22'ncisi 36 ülke çocuklarının katılımıyla İzmir - Efes'te yapıldı.
- 03.11.2004 TRT web sitesi (trt.net.tr) yeni tasarımı ve iyileştirilmiş altyapısı ile yenilenmiş olarak hizmete girmiştir(www.trt.net, 2007).

2.9. TRT Televizyonunun Kuruluşundan İtibaren Çocuk Programlarındaki İlkeleri

Hedefler

1. Çocuğun, Atatürk ilke ve inkılâplarının temel unsurlarını kavramasına,
2. Çocuğun, dil yeteneğinin gelişmesine, Türkçe'yi doğru ve güzel kullanmasına,
3. Çocuğun, yurdunu, milletini ve tarihini tanınmasına, yurt, millet ve bayrak sevgisi ile vatandaşlık bilinci kazanmasına; millî birlik ve beraberlik duygularının güçlenmesine, irtica, terör ve bölücülüğe karşı bilinçlendirilmesine, millî kültür değerlerimizi benimsemesine,
4. Toplum içinde farklı cins, yaş ve kültürlerin olabileceği düşüncesinden hareketle, insanların birbirini anlayarak bir arada yaşama, üretme, paylaşma alışkanlıklarının geliştirilmesi ve medenî, katılımcı yeteneklerini sergileyen, özgüvenini kazanmış, toplumsal yardımlaşma ve dayanışma fikrini benimsemiş, sorumluluklarının ve haklarının bilincinde olan bireyler olarak yetişmelerine,
5. Çocuğun din, dil, sosyal-duygusal, zihinsel ve fiziksel yönden yeni bilgi ve davranışlar kazanmasına, bilgi edinme kaynakları ve yolları konusunda aydınlatılmasına, temel değerlerimize ve evrensel değerlere uyum sağlamasına,
6. Çocuğa aile ve toplum içindeki yeri ve değeri olduğu bilincinin verilmesine, kendisine ve çevresine olan güvenin pekiştirilmesine, ana, baba, kardeş, yakın akraba, özürlü ve yaşlılara sevgi ve saygının bir vazife olduğunun benimsetilmesine, çocuğun kişilik ve ahlâk gelişimi konusunda eğitilmesine,
7. Çocuğun, doğru beslenme alışkanlığı edinmesi, sağlığını koruması, temizliğe dikkat etmesi, kaza ve tehlikelerden korunabilmesi yolunda bilgilendirilmesine,
8. Çocuğun, serbest zamanlarını faydalı ve verimli bir biçimde değerlendirmesine, yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına, sporun çocuk gelişimindeki yerinin ve öneminin belirtilmesine,

9. Çocuğa okul, kütüphane ve kitap sevgisi aşılmasına, güzel sanatlara yönlendirilmesine, müzik ve tiyatro zevkinin geliştirilmesine, yardımcı olunacaktır (www.trt.net, 2007).

İlkeler

1. Tacize karşı çocuğu koruyan, tacizi engelleyen yapımlar üretilecektir.
2. Programlar, çocukların yaş ve gelişim düzeyleri, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olacak, programlarda çocuğu gerçek hayattan uzaklaştıracak unsurlar içeren, ruhsal ve zihinsel gelişimi olumsuz etkileyen konuların seçilmemesine özen gösterilecektir.
3. Çocuğu karamsarlığa, pasifliğe, bencilliğe ve çıkarıcılığa yöneltecek türde imajlardan kaçınılacak, bireysel sorumluluk duygularını ve katılımlarını artıracak, düşündürecek, yeteneklerinin ortaya çıkmasını ve gelişmesini sağlayacak programların yapımına ve yayımına öncelik verilecektir.
4. Programlarda örnek aile yaşantıları canlandırılacak, çocukların aileleri dışında bir hayat yaşamaya özendirilmemesine özellikle titizlik gösterilecek, olumsuzluklarla başa çıkma ve doğru kaynaklardan bilgi alma yolları teşvik edilecektir.
5. Çocukları okumaya teşvik eden, Türk çocuk edebiyatını tanıtan ve evrensel barış mesajları veren programlara ağırlık verilecek, millî motiflerimizi kazandırmak ve eğitimlerine katkıda bulunmak için, Türk masal ve hikâyeleri (Keloğlan, Dede Korkut, Köroğlu, Nasrettin Hoca vb.) ile başta Atatürk olmak üzere Türk büyüklerini tanıtıcı programların yayınlanmasına ve bu programların çocukların ilgisini çekecek biçimde hazırlanmasına özen gösterilecektir.
6. Okul öncesi çağı çocuklarına yönelik programlara özel önem gösterilecek, oyunun ve oyuncağın, çocuğun kişilik ve beceri yeteneklerinin gelişmesinde önemli rolü olduğu göz önünde tutulacak, eğlenerek öğrenme ve eğitime biçimindeki uygulamalara ağırlık verilecektir (www.trt.net, 2007)

2.10. 2007- 2008 Yayın Döneminde TRT Televizyonunda Yayınlanan Çocuk Programları

2.10.1. Benimle Oynar mısın?

"Benimle Oynar Mısın?" okul öncesi yaş grubu çocuklarının zihinsel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesi ve çocukların gelişiminde anne ve babaların ebeveynlik rollerinin güçlendirilmesinin amaçlandığı eğitici ve eğlendirici bir programdır.

2.10.2. Mini Martı

Ekranların gerçek anlamda etkileşimli ilk çocuk televizyon dizisi olan "Mini Martı" çocukların(7-12 yaş grubu) TRT televizyonunu arayarak yayındaki çizgi kahramanlarla konuşabileceği, onları yönlendirebilecekleri bir programdır.

2.10.3. Hoşgeldin

Yurtdışında yaşayan ilköğretim birinci kademe çocuklarına yönelik olarak hazırlanan programda, yurt içi ve yurt dışı görüntülerin yanı sıra ödüllü yarışmalar, ünlü konuklar, kendi kültürümüzden örneklerin sergilendiği el sanatları yer almaktadır.

2.10.4. Haydi çocuklar

Yurtdışında yaşayan okul öncesi çocuklarımızın Türkiye ile bağlarını güçlendiren, onlara Türkçe' yi şarkılarla sevdiren, eğlendirirken öğreten, kısaca onların dünyasına karışarak çocuklara ulaşmayı hedefleyen bir yapımdır.

2.10.5. Elma Kurdu

Elma Kurdu Nam Nam programı okul öncesi (3-6 yaş grubu) çocukları eğlendirirken hayatı, dünyayı tanımalarını amaçlamaktadır.

2.10.6. Pazardan Pazara

Pazardan pazara programı ilköğretim birinci ve ikinci kademedeki okuyan çocukların katılabileceği, çeşitli oyunlar oynarak eğlenebileceği ve hayvanları tanıyabileceği bir programdır (www.trt.net, 2007).

2.11 İlgili Literatür

Uslu, (2007) “Çocuklarda ve Gençlerde Müzik Eğitiminin Önemi Üzerine Bir Değerlendirme” konulu araştırmasında; çocuğun müzik yeteneğinin saptanarak, onu bir müzik eğitimi ortamına ulaştırmanın, ailelerin görevi olduğunu vurgulamıştır. Aile ortamından sonra okul öncesi ve okuldaki eğitimin her aşamasında çocukların ve gençlerin müzik eğitiminin iyi planlanması gerektiğini, aile ve öğretmen işbirliğinin eğitimdeki hızın durumunda ve çocukların ya da gençlerin doğru yönlendirilmelerinde destek oluşturduğunu belirtmiştir. Çocukların ve gençlerin müzik eğitiminin, iyi yetiştirilmiş bireyler ve gelişmiş bir toplum oluşturulması bakımından önemli ve gerekli olduğunu da önemle vurgulamıştır.

Eskioğlu (2003) “ Müzik Eğitiminin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkileri” konulu araştırmasında; düzenli ve sürekli bir müzik eğitiminin, “dikkati/konsantrasyonu”, “koordinasyonu”, “ana dili”, “uzaysal becerileri”, “özgüveni”, “karakteri”, “ilgi ve yetenekleri”, “beyin ile duygular arasındaki koordinasyonu”, “iletişimi” geliştirdiği savını destekleyen pek çok deneysel çalışma olduğuna değinmiş, müzik eğitimi yoluyla çocuğun müziksel becerilerinin yanı sıra müzik dışı becerilerinin de geliştirilebileceğini, bu bireysel katkının yanında toplumu birleştirici ve geliştirici bir moral değer olan müzik eğitiminin öneminin, tartışılmaz olduğunu belirtmiştir.

Satır (2007) “Müziğin Etkileri” konulu yazısında; müziğin hayatın bir parçası olduğu düşünüldüğünde, etkilerinin daha çok görülebileceğine değinmiş, sevdiğimiz müzikleri dinlemenin, seçkin bir konsere gitmenin, şarkı söylemenin, bir enstrüman çalmanın ya da çevremizdeki bir koroda yer almanın güvenimizi biraz daha arttırıp hayata daha güzel gözlerle bakmamızı sağlayacağına dikkati çekmiştir.

Çevik (1989), “Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları” başlıklı araştırmasında; müzik eğitimi ve özellikle müzik etkinliklerinin, bireyin çevresi ile etkileşimini yoğunlaştırdığını, sosyal ve eğitsel amaçlı bu ilişkilerin daha sağlıklı ve düzenli olmasını sağladığını belirtmiş, algılama ve beğeni düzeyi yönünden gelişen bireyin, sadece belli bir türe koşullanmak yerine çok yönlü bir

bakış açısı ile değerlendirmeyi, eleştirmeyi ve nitelikli müziği diğerlerinden ayırt edebilmeyi öğrenmesinin gerekliliğini dile getirmiştir.

Çevik (1989), aynı araştırmasında; müzik eğitiminin sadece şarkı söylemek, çalgı çalmak veya bu alandaki kuramsal bilgilerin bir bölümünün öğretilmesiyle sınırlı tutulamayacağını, bu eğitimin bireye kültürel ve sosyal boyutların yanında, müzikte hedeflenen davranış değişikliklerini kazandırmasının da büyük önem taşıdığını vurgulamıştır.

Tufan (1992) “Müzikte Erken Eğitimin Önemi ve Koşulları” konulu araştırmasında; MEB müzik ders programlarının hedefinin, uygar insan yetiştirmede çocuğu ya da genci her yönüyle tamamladığına amacıyla kulağını, sesini, zevkini eğittiğine ve ona genel bir müzik kültürü kazandırdığına değinmiştir. Bununla beraber, müzikal yönden diğerlerinden farklı yeteneklere sahip olan öğrencilerin saptanması ve yönlendirilmesi gibi, baştaki hedefi bütünleyen yeni düşünce ve yaklaşımları içermesi gerektiğini önemle vurgulamıştır.

Çetin (1984), "Çocuk ve Gençlik Koroları" konulu bildirisinde; müzik eğitimi ile ilgili olarak; genel eğitim ve öğretimin amacının, ruhsal ve bedensel olarak insanın gelişimine katkıda bulunmak olduğuna değinmiş, bedensel eğitimin çok çeşitli yollarla ve olanaklarla yapıla geldiğinin, daha karmaşık ve güç olan, zaman isteyen ruhsal gelişim için, önerilebilecek en doğru yolun, insanları küçük yaşlardan itibaren doğrudan doğruya sanatsal eğitim ve müzik eğitimi çalışmalarına başlamak olduğunun altını çizmiştir.

Özmenteş (2004) “Müzik Eğitiminin Boyutları Ve Çalgı Eğitimi” konulu araştırmasında; İnsanlar için doğal bir eğlence kaynağı olan müziğin insan gelişimi üzerinde önemli etkileri olduğuna değinmiştir. Müzik eğitimi sayesinde bireylerin; kendini ifade etme ve yaratıcılıklarının, hareket ve ritmik yeteneklerinin, estetik duygularının, kültürel birikimlerinin, dil becerilerinin, bilişsel ve analitik düşünme becerilerinin gelişebileceğinin altını çizmiştir.

Özmenteş (2004) aynı araştırmasında; müzik eğitiminin bir boyutu olan çalgı eğitiminde çalgı öğrenme sürecinin, bir çalgıyı çalabilme becerisini gösterebilmek için bir takım becerilerin sistematik olarak kazanılması anlamına geldiğini açıklamıştır. Etkili bir çalgı eğitiminin gerçekleşebilmesi için çalgı eğitimi sürecinde müzik eğitiminin diğer boyutları olan işitme, ses ve yaratıcılık eğitimlerinin önemle üzerinde durulması gerektiğine değinmiştir.

Demiray (1990) “Eğitim İletişimi Sürecinde Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun İşlevleri ve Eğitim İletişimi Boyutu” konulu yazısında; televizyonun eğitim teknolojisi açısından yararlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Eğitim olanakları erkek-kız ayrımı yapmadan köyden kente kadar açıktır.
- TV eğitimi ülkenin planlı gelişmesine katkıda bulunur.
- Ders kitaplarının azlığında ihtiyacı karşılamada kullanışlıdır.
- Farklı merkezlerdeki bilgileri aynı anda verebilir.
- Farklı görüntüler aynı anda tek ekranda gösterilebilir. Bu, eğitimde büyük yarar sağlar.
- Tüm TV yayınları kayıt edilip tekrar yayınlanma olanağı sağlarlar.
- Öğrencinin başarısının artışında önemli olan güdülemeyi sağlamada rol oynar.
- Öğretmenlere, başka öğretmenlerin derslerini izlemek, eleştirmek, yeni öğretim yöntemlerini tanımak olanağı sağlar.
- Daha az araç gereçle eğitim olanağı sağlar.
- Çok sayıda insana ulaşmak için yüksek kaliteli öğretmenler ve daha iyi teknikler kullanılabilir.

İzgi (2006) “TV'nin çocuklar üzerindeki etkisi” başlıklı haberinde, TV'nin bir tür oyuncak olarak çocukların ilgileri arasına katıldığı, çocuklar için, görüntü ve sesin birleştiği ışıklı televizyon perdesinin, bütün dünyayı evin içine aktaran büyümlü bir aynaya benzediği, bu yüzden anne babaların program seçiminde çok dikkatli ve titiz davranmaları gerektiği üzerinde durmuştur.

Delibaşı (2007) “ TV’deki Çocuk Programlarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri” konulu makalesinde; televizyonun insanların günlük hayatlarının önemli bir parçası olduğuna, özellikle çocukların evde geçirdikleri zaman dilimi içerisinde televizyonun etkisi altında kolayca kalabildikleri konusuna değinmiştir. TV programlarının son zamanlarda oldukça çeşitlenmekle birlikte, kafalarda bazı sorular uyandırdığına dikkat çekmiştir. Programların çeşitliliği, izleyiciye sunduğu uyaranların daha zengin olması dolayısıyla çocukların daha çok bilgi edinmesine yardımcı olur mu? Ya da bu çeşitlilik, kaliteli olanla kaliteli olmayan ve hatta zararlı yapımların birbirlerinden ayırt edilmesini güçleştirir mi? gibi sorulara yanıt aramaya çalışmıştır.

Delibaşı (2007) yukarıda belirtilen makalesinde ayrıca; okul öncesi döneme yönelik eğitim amaçlı programların, çocukların zihinsel gelişimine ve sözcük dağarcıklarına katkılarının azımsanmayacak boyutlarda olduğu, bunların dışındaki çocuk programlarının ve özellikle çizgi filmlerin görünürde eğlenceli ve zararsız yapımlar gibi dururlarken, aslında çocukları olumsuz yönde etkiledikleri üzerinde durmuştur.

Akaltın (2006) “ Teknoloji ve Çocuk” konulu makalesinde televizyon ve bilgisayarın, uygun kullanım şartları yerine getirildiğinde çocuğun gelişimine son derece olumlu katkılarda bulunduğu, çocukların bilişsel ve dil gelişimini olumlu etkilediği konusuna değinmiş, özellikle düzgün program modelleriyle karşılaşılacak çocukların, erken yaşta konuşma becerisi kazanabileceğini belirtmiştir.

Akaltın (2006) aynı makalesinde; her türlü işlemin tek tuşla halledilebilecek kadar sistemleştiği bu dönemde algılama ve öğrenme becerileri çok yoğun olan okul öncesi dönemi çocuklarının, teknolojiden uzak tutulmasının büyük bir hata olacağına değinmiştir. Ancak bu noktada atlanmaması gereken en önemli şeyin, bu araçları açabilen çocukların, kapama düğmesine basabilecek kadar kontrollü ve yerinde kullanımı öğrenebilmelerinin sağlanmasını, en önemli hareket noktası televizyon ve bilgisayar gibi teknolojik araçların birer amaç değil, araç olduğuna dikkat edilmesini vurgulamıştır.

Yapıcı (2006) “Bir Eğitim Aracı Olarak Televizyon ve Etkileri” konulu makalesinde televizyon yayınlarının, ister genel yayın programı içerisindeki eğitici yayınların; isterse okul programlarına paralel, okuldaki öğretimi destekleyici, tamamlayıcı ve doğrudan örgün eğitime yönelik eğitim yayınları olsun; temelde davranış değiştirmeye ve izleyici açısından öğrenmeye, televizyon açısından öğretmeye dayandığını belirtmiştir. Bu nedenle, söz konusu bu yayınların hazırlanması ve sunulmasında, öğrenme-öğretme kuramlarının ve bu kuramlar doğrultusunda yapılan araştırmaların sonuçlarının dikkat alınması gerektiğini önemle vurgulamıştır.

Yapıcı (2006) aynı makalesinde; ayrıca, hedef-izleyici grubunun çeşitli yönleriyle tanınması ve bu yönde yapılmış psikolojik ve sosyolojik araştırma sonuçlarından haberdar olunması gerektiğini açıklamış, ulaşılmak istenen hedeflere en uygun yöntemlerin, araç-gereçlerin seçilip kullanılmasına ilişkin bilgi ve becerilerin de gerekli olması gerektiğinin altını çizmiştir. Böylece, hedef-izleyici gruplarının yaş, cinsiyet, meslek, istek ve gereksinimlerle ilgili özelliklerine uygun, belirlenen hedefleri gerçekleştirecek yöntem, araç ve gereçlerin kullanıldığı programların hazırlanıp sunulabileceğini, bütün bu gerekliliklerin, programı hazırlayan ekibin ve özellikle program yapımcısının bir takım bilgi, beceri ve yeteneklere sahip olması gerektiğini beraberinde getirdiğini belirtmiştir.

Özgen (1985) “Radyo Ve Televizyonda Eğitim Yayınları” konulu yazısında; okul öncesi dönemdeki ve okul çağındaki çocuklara bilgi veren ve onları eğlendiren programların yabancı programlarla (özellikle çizgi filmlerle) desteklenerek, televizyonun ilk yayın yılından itibaren değişik oranlarda yayınlandığına ve artarak yayınlanmaya devam edeceğine dikkati çekmiştir.

Topuz (1985) “İletişim Araçlarının Eğitimde Kullanılmasında UNESCO Deneyimleri” konulu araştırmasında; televizyonla eğitim uygulamalarının (özellikle gelişmiş ülkelerde), bireylerin, hayatın gerektirdiği temel bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanmalarına yardımcı olacak ve örgün eğitimle sağlanamayan temel eğitimi gerçekleştirecek şekilde kullanılmakta olduğuna değinmiştir.

Özdemir (2005) “Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyon” konulu yazısında; televizyon programlarının birçoğunun gündelik, sıradan konuşmanın bir uzantısı olduğuna değinmiş, bunların bütünüyle insanların konuşmaya, birbirleriyle yaşadıklarını paylaşmaya duydukları o vazgeçilmez ilgiye, başka insanların yaşamlarını görme, bu yaşamlara tanık olma tutkularına, müzik ve dansa olan düşkünlüklerine dayanmakta olduğunu belirtmiştir. Kısacası televizyonu insanların bilinen, sıradan duygu ve ilgilerinin ekrandaki uzantısı olarak tanımlamıştır.

Özdemir (2005) aynı makalesinde; yirminci yüzyılın sonunda televizyonun, sosyolojik açıdan çok fazla değerlendirilmesi, eleştirilmesi, yargılanması gerektiği düşüncesini belirtmiştir. Bu noktada televizyonun, çok ciddi toplumsal açılımları ve sonuçları içeren bir boyut kazandığına, çağımızın en etkili kitle iletişim aracı olmasına karşın, sosyal yapı, sosyalleşme süreci, sosyal kişi, sosyal gruplar gibi konulardaki etkileri ve önemli rolünün, sosyolojik açıdan ciddi boyutlardaki araştırmalara hemen hiç konu olmadığını açıklamıştır.

Öztürk (2006) “Çocuğun Dünyasında Televizyonun Etkisi” konulu makalesinde; bireyin ve özellikle etkiye açık, kişiliği yeni oluşmaya başlayan genç bireyin eğitiminde ve sosyalleşmesinde televizyonun öneminin giderek arttığını belirtmiş, bu gerçekten hareketle yaptığı araştırma sonunda elde edilen bulguların ve bunların analizinin, özellikle metropolde yaşayan aileler için çocuk-televizyon ilişkisi üzerine yönlendirici olacağını altını çizmiştir. Ayrıca, araştırmanın bulgularının, televizyon yayıncılığı açısından da önem arz ettiğini vurgulamıştır. Yapılan araştırma sonucundaki “tespitleri”;

- Araştırmaya katılan deneklerin büyük çoğunluğu televizyonu ailesiyle birlikte seyretmekte
- Televizyon seyretme, daha çok günün akşam saatlerinde olmakta
- Televizyonda en çok filmler seyredilmekte, bunlar içerisinde de daha çok yerli filmler tercih edilmekte
- Çocuklar televizyon seyretmemiş olsalardı yapacakları işin başında gezi ve spor gelecekti.

- Araştırmaya katılan deneklerin büyük bir kısmı televizyonda açık-saçık bir sahne olmasından rahatsız olmakta
- Anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların istedikleri zaman televizyon seyredilme oranının da arttığıdır.

Sadık (1995) “Medya ve Kültür” başlıklı kitabında; modern insanın düşünce ve inanışlarında medyanın sağladığı etkinin, çok genel ve kapsayıcı bir kavram olarak, ancak kültür ile açıklanabileceğine değinmiş, medya ve kültürün, böyle bir kabulden yola çıkarak, kitlelerin ruh ve düşünce yapısını çözümleme girişimi olduğunu belirtmiştir.

Avcı (1999) “ Enformatik Cehalet” başlıklı kitabında; 21.yy' in en önemli teknik buluşlarından biri olan televizyonun, getirdiği sınırsız olanaklarla eğitim, iletişim ve eğlence alanında büyük bir devrim yaptığını vurgulamıştır. Televizyonun tartışılmayan gücü ve etkisinin olumlu sonuçlarla birlikte, çok sakıncalar da doğurduğuna, bu nedenle televizyonun iki ucu keskin bir kılıca benzediğine de değinmiştir.

Avcı (1999) aynı kitabında; insanın yarattığı bu aracın, giderek insanüstünde büyük bir egemenlik kurduğu, büyük küçük herkesi kendine tutsak ettiği, bu bakımdan televizyonun insanlardaki karmaşık etkisini doğru olarak değerlendirmenin zor olduğu düşüncesine dikkati çekmiştir. Her güçlü araç gibi yararlarıyla sakıncalarını birlikte taşımakta olduğunu, televizyonun etkilerini tek tek programlardan yola çıkarak ölçmenin mümkün olamayacağı gibi bunu programların aritmetik toplamına indirgemenin de mümkün olamayacağını belirtmiştir.

Öztürk (2000) “Çocuğun Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi” konulu doktora tezinde; çocuğun televizyon alışkanlığında ailenin televizyon tutumunun etkisinin çok büyük olduğunu, özellikle ailenin topluca oturduğu ve sohbet etme imkanı olan odadan televizyonun uzak tutulması gerektiğini, aile içi iletişimi engelleyen televizyonun lüzum görüldükçe ailece seyredilmesinin daha uygun olacağını önemle vurgulamıştır.

Öztürk (2000) aynı tezinde; yaptığı araştırmalar sonucunda; öğrencilerin yüzde 27,8'inin televizyondan öğrendikleri ile ailesinden öğrendikleri arasında bir çatışma yaşadığını, bu çatışmanın da dini, ahlaki ve kültürel konularda olduğunu belirtmiş, reklamların da özellikle alt gelir grubu aile çocuklarında etkin olarak, tüketim eğilimlerini arttırmakta olduğu uyarısını yapmıştır. Çocuklara televizyonu yasaklamanın çare olmadığını, sonucunda onlarda yasaklanan şeylere karşı aşırı bir merak uyanacağını, anne baba olarak televizyon seyredilmesine rehberlik yapmanın ve seçici davranmanın daha uygun olacağını belirtmiştir.

Temur (2003) "Televizyon ve Çocuk" konulu makalesinde; televizyonun çocukların ilk aylardan itibaren ilgisini çeken bir araç olduğuna, birkaç aylık bebeklerin bile bu renkli, hareketli ve sesli görüntüyle ilgilendiğine ve görme alanları içinde takip edebildiklerine değinmiştir. Bebeklerin büyüüp özellikle müziğe ilgi duymaya başladıkları dönemde, müzik eşliğinde verilen görsel olarak vurgulanan görüntülere daha fazla ilgi duymaya başladıklarının altını çizmiştir. Televizyonda söz ve görüntünün bir arada verilmesinden dolayı çocukların çok kolay etkilendiklerini, iyi seçilmiş programlar izlettirildiğinde çocukların bilgisini, hayal gücünü artırabileceğini önemle vurgulamıştır.

Temur (2003) aynı makalesinde; anne-babalara şu önerilerde bulunmuştur:

- 3 yaş civarında çocukların çizgi film, belgesel ve eğitimsel programları izlemeleri onların yaratıcılıklarını geliştirir ve hoşça vakit geçirmelerini sağlar. Ancak bu yaşlardan itibaren televizyon başında geçirecekleri vakit sınırlandırılmalıdır. Bebeklik çağlarından itibaren fazla televizyon izlettirilen çocukların özellikle iletişim ve konuşma becerilerinin gecikmesi riski oluşmaktadır.
- Bazı çizgi filmlerin aşırı şiddet ve korku ögesi içerdikleri ve bu nedenle çocuklar üzerinde birçok olumsuz etkiye yol açtukları bilinmektedir. Oyun çağı çocuğu henüz hayal ile gerçeği ayırt edemeyeceğinden şiddet ve saldırganlık içeren görüntülerden daha çok etkilenir. Bu nedenle çocuğunuzun izlediği çizgi filmlerin denetimini siz yapmalısınız.

- Okula giden çocukların, dinlenme, yemek yeme, oyun oynama, uyku ve ders zamanları çıkarıldığında eğer vakitleri kalıyorsa televizyon seyretmelerine izin verilmelidir. Bu saat de genellikle derslerin bitmesinin ardından planlanmalıdır.
- Çocukların günlük televizyon izlemeleri gereken saatler konusunda değişik görüşler olmakla beraber özellikle okul çocuklarının günde bir saatten fazla televizyon izlememeleri önerilmektedir
- Çocuğun yaşına uygun programlar izlemesi sağlanmalıdır. Yetişkinler için hazırlanmış dizi, film, magazin türü programların mümkün olduğunca çocuklara izlettirilmemesi gerekmektedir.

Şirin (1998) “Televizyon, Çocuk ve Aile” konulu yazısında; geleneksel çocukluğun yeni çocukluğa dönüşmesinde ve bu yeni çocukluğun biçimlenmesinde en etkili medyanın televizyon olduğuna, buna karşılık, medya merkezli eleştirilerin odağında da hep televizyonun yer aldığına değinmiş, televizyon teknolojiden öte bir şey midir? Modern kültürün merkez üssü müdür? Televizyona karşı güvensizlik nereden kaynaklanmaktadır? Televizyon çocukların dijital dadısı mıdır? Gibi sorulara yanıt ararken, aile odaklı çocuk merkezli yaklaşımla, televizyon sarmalını yorumlamıştır.

Aybek (2001) “Televizyon ve Çocuk” başlıklı yazısında; her teknoloji gibi televizyonun da iyi ya da kötü amaçlı kullanılmasının biz insanlara bağlı olduğuna değinmiştir. Ebeveynlerin özellikle çocuklarını bilinçli, eleştiren bir televizyon izleyicisi yapmak için birçok programı onlarla birlikte izleyerek, onlara programların içeriğiyle ilgili bazı temel bilgiler verip, gerektiğinde programları onlarla birlikte eleştirme yoluna gitmelerini önermiştir.

Aybek (2001) aynı yazısında; öncelikle televizyon kanalları yöneticilerinin çocuğa yönelik yayın yapmanın çok ciddi ve tehlikeli bir iş olduğunu bilmeleri gerektiğine dikkati çekmiş, çocukların; geleceğin sağlıklı yetişkinleri olabilmelerinin, büyük ölçüde onların çocukluk yıllarında aldıkları uyarılara bağlı olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle de çocuklara yönelik programlar hazırlanırken program

yapımcılarının uzman pedagoglarla ve psikologlarla işbirliği yapması gerektiğini önemle vurgulamıştır.

Ulusoy (2003) “Televizyonun Etkileri” konulu yazısında; televizyonun amacının, insanı değerli kılan, insanlara yol gösteren, eğitici ve öğretici olan yayın içeriklerini sunmak olması gerektiğini belirtmiş, eğer televizyonu kontrol edemezsek, onun hayatımızı kontrol edeceğine dikkati çekmiştir. Yararlı olduğunu düşündüğümüz programları izlememiz ve çocukların izlemesine de izin vermemiz gerektiğini önemle vurgulamıştır.

Yıldırım (2005) “Beyin Gelişimi Açısından Televizyon ve Çocuk” konulu makalesinde; televizyonun sosyal ve psikolojik etkilerinin çeşitli sivil toplum örgütleri, akademisyenler, medya mensupları vb. tarafından tartışılırken son yıllarda yapılan bazı çalışmaların, televizyonun fizyolojik zararlarının diğer bütün zararlarından daha etkili ve kalıcı olduğu yönünde bulgular ortaya koyduğunu belirtmiştir. Bu yeni durumun televizyona belki de en ağır eleştiriler getirilmesine yol açacak bir gelişme olduğuna dikkati çekmiştir. Özellikle beyin üzerine yapılan araştırmalarda, bebeğin doğumundan ergenlik dönemine kadar geçen sürenin çok kritik bir dönem olduğuna değinmiştir.

Erdoğan (2004) “Zararlı Uyanlar” konulu yazısında; televizyonun çocuk üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini açıklarken, ailece televizyon izlendiği zamanlarda anne-babaların dikkat etmeleri gerekenler konusuna dikkati çekmiş, televizyon ve çocuk ilişkisi ile ilgili olarak da anne-babalara önerilerde bulunmuştur.

Tatlı (2007) “Televizyonun Çocuklara Etkisi” konulu yazısında; çocukların toplumun çok önemli bir kesimini oluşturması ve hatta bir süre sonra toplumun kendisini oluşturacak olması sebebiyle bu konuya dikkati çekmiştir, Televizyonun daha bilinçli olarak izlenmesinin çocuklar için çok daha yararlı olacağını altını çizmiştir. Aksi takdirde toplumun, televizyonun yönetimindeki insanlar toplumu haline gelmesinin kaçınılmaz olacağını önemle vurgulamıştır.

Büyükbaykal (2007) “Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri” konulu makalesinde; Çocukların yaşına, gelişimine, ailesel ve çevresel faktörlerine, izledikleri program içeriklerine bağlı olarak televizyondan etkilenme düzeylerinin farklılaştığını belirtmiş, televizyonun etkilerini ‘olumlu etkiler’ ve ‘olumsuz etkiler’ şeklinde ikiye ayırmıştır. Televizyonun çocuğun toplumsallaşmasına, psikolojisine, beslenme alışkanlıklarına, zihinsel-duygusal-fiziksel gelişimine olan etkileri üzerinde önemle durmuş, televizyonun toplumun yararına bir kitle iletişim aracı olarak işlevselliğini ve önemini koruyabilmesi için eğitici içerikte programlara yer verilmesinin ve çocuklara yönelik nitelikli yayınların gerçekleştirilmesinin gerektiğinin altını çizmiştir.

Büyükçakmak (2008) “Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri” konulu yazısında; televizyon izlemeyi arttıran etkenler üzerinde durmuş ve çocuklara televizyonun nasıl izletilmesi gerektiğini açıklamıştır. Aynı zamanda çocukların televizyon izlemelerini azaltabilmek için neler yapılması gerektiği konusunda önemli uyarılarda bulunmuştur.

Ergöz (2006) “Çizgi Filmlerin Çocuk Müzik Eğitimi Açısından İncelenmesi” konulu bildirisinde; müzik eğitiminde ulusal müziğimizin temel oluşturmasına inandığını, gelenek ve göreneklerimizden içeren, yerel değerleri vurgulayan Karagöz-Hacivat, Nasrettin Hoca, Keloğlan gibi değerlerin çizgi filmler aracılığıyla çok daha kolay anlatılabileceğini vurgulamıştır. Bu bağlamda çizgi film sanatının bir bilim olarak Türkiye’de ilgili üniversitelerde, akademik ortamlarda yerini alırsa, çocuk müzik eğitimine olumlu katkılar sağlayacağına ve bir çok alanda da faydalı sonuçlar getireceğine dikkati çekmiştir.

Yazgan (2007) “Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri” konulu makalesinde; yaşlara göre televizyonun etkileri konusunda anne babaları bilgilendirmiştir. Çocukluk çağında görülen her görüntünün, duyulan her sesin, karşılaşılan her iyi ve kötü muamelenin muhakkak ileriki yıllarda bir yansıması olacağını önemle çizmiş ve bu nedenle televizyon gibi iletişim araçlarının eğitim amaçlı olarak kullanılması, eğlence amaçlı ise belli sınırlarda kullanılması gerektiğini önemle vurgulamıştır.

Kuruoğlu (2008) “Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri” konulu araştırmasında; Televizyonda gösterilen vurdulu kırdılı şiddet içeren filmlerin ya da reality-showların, yayından kaldırılmasına ya da geç saatlerde yayına konmasına özen gösterilmesinin altını çizmiştir. Özellikle, haberlerde, şiddet içeren ve üzücü görüntülerin yer almaması ve defalarca, üstü bantlı olsa da gösterilmemesi gibi konular üzerinde önemle durmuştur.

Kuruoğlu (2008) aynı araştırmasında; çocuklara duygu ve davranışlarıyla örnek olabilecek çocuk oyuncu ya da oyuncuların rol aldığı yerli dizi filmlerin gösterilmesinin, Türk kültüründe yer etmiş halk tiplerinin çocuk programlarında daha çok yer alıp çocuklara tanıtılmasının ve çocuklara yönelik programlar hazırlanırken, program yapımcıları tarafından çocukların özelliklerinin dikkate alınması ve gelişimin en hızlı olduğu okul öncesi dönemde onların dış uyarılardan çok fazla etkilenebileceklerinin düşünülmesi konusunu önemle vurgulamıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma alanı, araştırmacının rolü, veri toplama, verilerin analizi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından durumunu belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada niteliksel yöntem kullanılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 283). (Berg, 1998. Akt. Cerit, 2001: 67)'e göre; yarı yapılandırılmış görüşmeler için, tüm görüşmelerde kullanılmak üzere bir dizi soru hazırlanır. Kendileriyle görüşülen kişilerin hepsine sorular aynı sıra ile sorulur; ancak görüşülen kişinin görünse sırasında soruları istediği genişlikte yanıtlamasına izin verilen görüşme şeklidir.

3.2. Araştırma Alanı

Bu araştırma, TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından durumunu belirlemek amacıyla TRT merkez binasında yapılmıştır. Araştırmada veriler, TRT televizyonunda çalışan çocuk programları ve müzik dairesi

başkanlığı müdürü, yönetmeni, yönetmen yardımcısı ve yapımcılarından görüşme yoluyla elde edilmiştir.

2007- 2008 yayın döneminde TRT’ de yayınlanan 6 çocuk programı (“Benimle Oynar mısın?”, “Mini Martı”, “Hoş geldin”, “Haydi Çocuklar”, “Elma Kurdu”, “Pazardan Pazara”) ve bu programlarda çalışan çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığı müdürü, yönetmeni, yönetmen yardımcısı ve yapımcılarından 9 kişi araştırmanın alanını oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı; 1998- 2002 yılları arasında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümünü tamamlamıştır. 2001 yılında Başbakanlık Gençlik Ve Spor Müdürlüğü, Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı’ ndan, 19. Gençlik haftası münasebetiyle Ankara’ da düzenlenen etkinliklere katılmış ve “Katılım Belgesi” almıştır. 2008 yılında Ankara Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ nün açmış olduğu Özel Eğitim seminerine katılarak “Seminer Belgesi” almıştır. Halen Ankara ili Keçiören ilçesinde “müzik öğretmeni” olarak çalışmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanması niteliksel veri toplama tekniklerinden yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir. TRT televizyonunda çalışan çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığı müdürü, yönetmeni, yönetmen yardımcısı ve yapımcılarının TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından durumuna ilişkin görüşlerini belirlemek için “TRT Televizyonunda Yayınlanan Çocuk Programlarını Değerlendirme Aracı” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında yer alan TRT televizyonunda çalışan çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığı müdürü, yönetmeni, yönetmen yardımcısı ve yapımcılarıyla yapılan görüşmeler, araştırmacı tarafından teybe kaydedilmiştir. Yine

araştırmacı tarafından görüşmeler sırasında önemli görülen konularda kısa notlar alınmıştır. Görüşmelerde katılımcılara aşağıda yer alan sorular sorulmuştur:

TRT televizyonunun ocuk programları ve müzik dairesi başkanlığında çalışan kişilerin (müdür, yönetmen, yönetmen yardımcısı, yapımıcı) ocuk programlarındaki;

1. Programların hazırlanma aşamalarına,
2. Müzik eğitimine yönelik programların ağırlığına,
3. ocuk programlarındaki müzik türlerinin seçimlerine ve program içerisinde müziğin kullanımına,
4. Programlar müzik eğitimi açısından incelendiğinde, (ses- kulak- çalgı- beğeni boyutlarına)
5. Çocukların ilgisini sürekli tutabilmek için izlenen yöntemlere, (süre, ses, vs.)
6. Çocuklara z bakım becerilerini kazandırmaya amaçlı programlarda, müziğin kullanımına,
7. Program saatlerinin hazırlanmasına,
8. Programların yaş gruplarına göre farklılıklarına,
9. Çocukların müzikal yeteneklerini ortaya çıkarmak amaçlı yarışma veya programlara,
10. Belirli gün ve haftalarda, çocuklara yönelik müzik programlarına,
11. Programların, ocuklar üzerindeki etkilerini ölçmek için izlenen yöntemlere, (reyting- e-mail, mektup)
12. ocuk programı hazırlama komisyonları ve komisyonlarda müzikle ilgili kişilere, (teknik ve idari)
13. ocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına TRT televizyonunun düzenlediği etkinliklere, (yarışma- festival)

ilişkin görüşleri nelerdir?

Görüşme soruları belirlendikten sonra sorular sıraya konmuş katılımcılara belirlenen sırayla sorulmuştur. Sorular cevaplanırken sorulan soruyla birlikte başka

sorunun cevabı da alınmışsa, o soru tekrar sorulmamıştır. Görüşmeler sırasında sorular sorulurken, TRT televizyonunun çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığında çalışan kişilerin anlamadıkları sorular olduğunda, kendilerine yönlendirici olmayacak şekilde açıklama yapılmıştır. Böylelikle katılımcının soruyu anlaması ve cevaplamaı kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. Yapılan görüşmeler sırasında, araştırmacı tarafından, TRT televizyonunun çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığında çalışan kişilerin kendi isimleri kullanılmıştır. Daha sonrasında her bir katılımcıya etik açıdan kod isim verilmiştir.

3.4.1. Araştırmaya Katılan Görüşmecilerin Özellikleri

Araştırmanın gerçekleştirileceği yer belirlendikten sonra TRT televizyonunun çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığı müdürü ile görüşülmüş, araştırmanın amacı ve TRT kurumunda yapıliş nedeni belirtilmiştir. Bu amacın; TRT televizyonunun çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığında çalışan kişilerin, TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından durumu ile ilgili görüşlerini almak olduğü, müdüre araştırmacı tarafından ifade edilmiştir.

Araştırma sorularını yöneltmeden önce görüşme yapılacak kişilere görüşme formu verilmiş ve incelemeleri için zaman tanınmıştır. Araştırma; TRT televizyonunun çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığında çalışan 9 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

3.4.2. Görüşmecilere İlişkin Demografik Bilgiler

Tablo 1’de araştırmaya katılan görüşmecilerin cinsiyeti, kıdemi, eğitim durumları, kaç yıldır TRT kurumunda çalıştığı yer almaktadır. Katılan görüşmecilerden 5 kişinin iletişim fakültesi, 3 kişinin eğitim fakültesi, 1 kişinin de halkla ilişkiler ve büro yönetimi mezunu olduğü görülmüştür.

Tablo.1. Görüşmecilerin Demografik Özellikleri

Görüşmecinin Kodu	Cinsiyet	Kıdem	Eğitim Durumu	Kaç Yıldır TRT Kurumunda Çalıştığı
A	Erkek	23 Yıl	İletişim Fakültesi	17 Yıl
B	Bayan	18 Yıl	İletişim Fakültesi	14 Yıl
C	Bayan	16 Yıl	İletişim Fakültesi	12 Yıl
D	Bayan	13 Yıl	İletişim Fakültesi	9 Yıl
E	Erkek	8 Yıl	İletişim Fakültesi	8 Yıl
F	Bayan	13 Yıl	Eğitim Fakültesi	11 Yıl
G	Bayan	10 Yıl	Eğitim Fakültesi	10 Yıl
H	Bayan	11 Yıl	Halkla İlişkiler ve Büro Yönetimi	7 Yıl
İ	Erkek	9 Yıl	Eğitim Fakültesi	8 Yıl

Veriler 14.04.2008/30.04.2008 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeler hafta içi, mesai saatleri dışında gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler her görüşmeci için bir ses kayıt cihazına kaydedilmiş ve kod isim sırasına göre kasetlere isimler verilmiştir. Tablo 2’de gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin takvim ve görüşme süreleri verilmiştir.

Tablo. 2. Görüşme Tarih ve Süreleri

Görüşmecinin Kodu	Görüşme Tarihi	Görüşme Süreleri	Kaset Adı
A Görüşmeci	17.04.2008	16.03 dk.	A
B Görüşmeci	25.04.2008	26.57 dk.	B
C Görüşmeci	16.04.2008	32.21 dk.	C
D Görüşmeci	21.04.2008	18.43 dk.	D
E Görüşmeci	30.04.2008	24.38 dk.	E
F Görüşmeci	28.04.2008	31.04 dk.	F
G Görüşmeci	14.04.2008	35.27 dk.	G
H Görüşmeci	16.04.2008	33.02 dk.	H
İ Görüşmeci	14.04.2008	23. 16 dk.	İ

Görüşmeler 16 ile 36 dakika arasında gerçekleşmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıtlarının yazıya dökümü gerçekleştirilmiştir. Kayıtların dökümü sırasında duyulan her konuşma duyulduğu şekliyle, düzeltme yapılmadan yazılmıştır. Döküm işlemi tamamlandıktan sonra verilerin tamamı bilgisayarda düzenlenmiştir. Burada her bir satıra bir numara verilmiştir. Bilgisayara aktarılan verilerin doğruluğunu kontrol etmek amacıyla kayıtlar bir kez daha dinlenerek formlardaki veriler aynı anda okunmuş ve verilerin tam olduğu görülmüştür.

Araştırmada analiz işleminin başlangıcında tüm dökümler ele alınmış ve her birine sayfa numarası verilmiştir. Bu işlem, bir sayfa numarasının iki farklı yerde kullanılmasını engellemek için yapılmıştır. Sonuçta tüm görüşmelerden toplam 24 sayfa veri elde edilmiştir. Numaralandırmanın ardından, tüm veriler okunarak verilerin bir bütün olarak görülmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bu işlemlerden sonra, verilerin kodlanması işlemleri yapılmıştır. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan

bölümler belirlenmiş ve bir kelimeyle kodlanarak, bir kodlama listesi oluşturulmuştur. Kodlamanın sağlıklı olabilmesi için veriler birkaç defa okunmuş, yapılan kodlamalar tekrar gözden geçirilmiştir. Kodlar arasında tek yönler belirlenmeye çalışarak birbiriyle ilgili olan kodları bir kategoride toplamak için temalar oluşturulmuştur.

Oluşturulan temalar yeniden incelenerek uygunluğu kontrol edilmiş ve gerekli görülen durumda düzenlemeler yapılmıştır. Temalar araştırmanın alt problemleri çerçevesinde organize edilmiştir. Veriler, yapılacak olan kodlama ve tema oluşturma işlemlerine uygun olarak organize edilmiştir. Kodlara ve temalara göre veriler betimlenmiş, okuyucunun anlayabileceği bir dille tanımlanmış ve açıklanmıştır. Elde edilen bulgular arasındaki ilişkiler açıklanmış ve sonuçlar çıkarılmıştır.

Görüşme notları tırnak içerisinde verilmiş ve daha sonra parantez içinde görüşmenin hangi görüşmeciye, kaçınıcı sayfa ve kaçınıcı satırlar arasında olduğu belirtilmiştir. Aşağıdaki örnek açıklamada da görülen kodlama sistemi, literatürdeki kodlama sistemlerinden hareketle araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

ÖRNEK: “.....” (A:1/1-7).

A : Görüşmeci

1 : Görüşme sorularının yer aldığı sayfa numarası

1-7 : Görüşme notlarının yer aldığı satır numarası

3.6. Geçerlik Ve Güvenirlik

Sonuçların inandırıcılığı, bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilir. “Geçerlik” ve “Güvenirlik” bu açıdan araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan iki ölçüttür (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Araştırmada geçerlik çalışması için; araştırma bulguları, verilerin elde edildiği ortam dikkate alındığında anlamlı bulunmuş ve bu ortama bağlı olarak tanımlanmıştır. Ortaya çıkan kavramların anlamlı bir bütün oluşturması sağlanmıştır. Elde edilen bulgular daha önce oluşturulan kavramsal çerçeveyle uyumlu olup olmadığı gözlenmiş, bu çerçevenin veri toplamada rehber olduğu görülmüştür.

Araştırmada güvenirlik çalışması için 9 ses kaydı arasından rast gele 3 tanesi seçilmiştir. Bu üç ses kaydı için bir grşmeciden yardım alınmıştır. Kayıtlar görüşmeci tarafından dinlenerek yazıya geçirilmiştir. Araştırmacının yaptığı çözümleme ile karşılaştırılmıştır. Kayıtlarda iki kişi arasında tutarlık sağlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde “TRT Televizyonunda Yayınlanan Çocuk Programlarının Müzik Eğitimi Açısından İncelenmesine” ilişkin araştırma kapsamında yer alan görüşmeciler ile yapılan görüşme notları yer almaktadır.

A. TRT Televizyonunda Yayınlanan Çocuk Programlarının Hazırlanma Aşamaları

Görüşmecilerin “TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının hazırlanma aşamaları nasıldır?” sorusuna ilişkin görüşleri;

1. Çocuk Programlarının Hazırlanma Aşamaları
  2. Çocuk Programlarında Müzik Eğitime Ne Şekilde Yer Verildiği ve Çocuk Programlarındaki Müzik Türlerinin Seçimleri
  3. Program Saatleri Hazırlanırken Dikkat Edilen Hususlar
  4. Çocuk Programı Hazırlama Komisyonları Ve Komisyonlarda Müzikle İlgili Kişiler (teknik ve idari)
  5. Programlarda Yaş Gruplarına Göre Farklılıklar
- kod başlıkları altında toplanmıştır.

1. Çocuk Programlarının Hazırlanma Aşamaları

Araştırma kapsamındaki A, C, D, E, F, G, H, İ görüşmecileri, programların hazırlanma aşamalarını belirtmişler, fakat B görüşmecisi programların hazırlanma aşamaları ile ilgili bilgisi olmadığını ifade etmiştir.

A görüşmecisi program hazırlanma aşamalarını “Hazırlanma sürecinde öncelikle prodüktörler programı hazırladıkları için fikri oluştururlar. Sonra fikrin olgunlaşma süreci başlar. Televizyon dairesi başkanlığı ihtiyaç duyduğu programları belirler. Bilgisayar sisteminden kuruma duyurur. Düşünceyi oluşturan yapımcı program önerisi verir. Bu program önerisi komisyon tarafından değerlendirilir ve üretim süreci başlar. Kullanılacak teknik ekipmanlar, sunucular ve artistik unsurlar belirlenir. Çekime başlanır. Montaj ve yayın aşaması ile sonlanır.”(A:1/ 1-7) şeklinde ifade etmiştir.

B görüşmecisi ise “program hazırlama aşamalarını ben bilmiyorum. Biz programlarımızı müzik dairesi başkanlığı ile yapıyoruz” (B:1/8-9) şeklinde açıklama yapmıştır.

C, D, E görüşmecileri “Biz programımızda TRT korosundaki çocuklarla çalışıyoruz. Bu çocuklar koroda 5 yıl nota eğitimi almış çocuklardır. Hazırlanma aşamasında önce bir şarkı seçilir. Çocuklar öğretmenleriyle şarkıyı çalışır. Sonra teknik kısım gelir. Bant kayıt olunca program montaja girip efektlerle süslenerek TRT int’ e verilir. Yurtdışındaki çocuklar şarkıyı kolay öğrensin diye şarkının sözleri ekrana yazılır. Programda hedeflenen, yurtdışındaki çocuklara güzel Türkçe konuşmayı öğretmektir”(C:1/10-15), “Önce programın içeriği belirlenir, sonra ona uygun parçalar sipariş edilip, gelen parçalar programdaki uygun yerlere yerleştirilir” (D: 1/ 17- 19), “Çocuk programları için danışman olarak seçilen öğretmenler eserleri belirliyorlar. Eserler çocuklara çalıştırıldıktan sonra çekim ve kayıt yapılıyor” (E:1/20-23) şeklinde ifade etmişlerdir

F,G, H görüşmecileri “Öncelikle müzik dairesi başkanlığıyla koordinasyon halinde çalışılır. Kamera arkasında şarkı öğretildikten sonra dramayla çalıştırılır. Sonra çekim yapılır” (F:1/ 24-27), “Program hazırlama, bir haftayı bulan bir süreç. Önce metinler yazılır. Daha sonra seslendirme ve röportajlar yapılır. Çekimler bittikten sonra montaj yapılıp yayına verilir” (G:2/1-4), “Program yayınlanmadan önce çocuklar şefler ile birlikte çalıştırılıyor. Hafta sonları program şarkıları öğretiliyor. Şarkılar önce denetimden geçiyor. Prodüksörler, yönetmen ve yardımcıları programın nasıl yayımlanması gerektiğini belirliyor” (H:2/5-9) şeklinde ifade etmişlerdir.

İ görüşmecisi ise “çocuk programlarının hazırlanma aşamaları şöyle diyebiliriz: Öncelikle bir program önerisi verilir. Kabul edilirse kimlerin bu projede çalıştırılacağına karar verilir. Bütçesi incelenir. Jenerik ve efektler belirlenir. TRT'nin çocuklarla ilgili öğretici misyonu olduğu için pedagojik eğitim almış danışmanlar seçilir. Her program denetime sokulur. Komisyon programı prodüktöre verir. O da kendi yapım ekibiyle (yönetmen, yönetmen yardımcısı, onların altında çalışan diğer teknik ekipler) görüşmeler yapar. Komisyon kararıyla önce bir pilot çekim yapılır. Beğenilirse devam eder” (İ:2/11-18) şeklinde ifade etmiştir.

2. Çocuk Programlarında Müzik Eğitime Ne Şekilde Yer Verildiği

Araştırmada A, D, E, F, H görüşmecileri programlarda müzik eğitime yönelik bir çalışma olmadığını belirtmişlerdir. “Müzik eğitime yönelik program yapmıyoruz. Müziği arka fonda destekleyici olarak kullanıyoruz” (A:2/20-23), “Bizim programımızda müzik eğitime yönelik bir çalışma yapılmadığı için bu konuyla ilgili bilgim yok.” (D:2/25-28), Bu konuyla ilgili programımız yok” (E:3/11-13), “Sanırım müzik eğitime yönelik bir program yok”(F:3/16-17), “Müzik eğitime yönelik bir program yok ama müzik programda devamlı kullanılıyor. Konunun özelliğine göre şarkılar söyleniyor ya da küçük cingıllar şeklinde kullanılıyor” (H:4/11-16) şeklinde ifade etmişlerdir.

B, C, G, İ görüşmecileri, “Müziğe yönelik programlar magazin halinde yayınlanmaktadır. Ama tamamen müzik eğitime yönelik bir program yok. Çocuk programları eğitici- yönlendirici- eğlendirici olmak üzere bu 3 ögeye göre hazırlanır. Yani eğitirken mutlaka eğlendiriyoruz” (B:3/ 24-28), “Benim programımın adı “Haydi Çocuklar”. 2004 yılından beri çocuklara yönelik tek müzik programıdır. (1993) "Birlikte Söyleyelim" programının devamıdır. Fakat biz şarkıları dramayla öğretiyoruz” (C:5/2-6), “Genel düşünürsek böyle programlar yok denecek kadar az. Fakat bizim programımızda “Seslerin Dünyası” diye bir bölümümüz var. Müzik eğitimi amaçlı değil ama bilgilendirme amaçlı” (G:5/14-18), “Müzik eğitime yönelik olarak şarkı öğretimi var. Programımızda korumuzun söylediği şarkılar var” (İ: 5/21-24) şeklinde ifade etmişlerdir.

3. Çocuk Programlarındaki Müzik Türlerinin Seçimleri Ve Program İçerisinde Müziğin Kullanım Şekli

Bu konuya ilişkin A, B, C, D, E, F, G, H, İ görüşmecileri “Genellikle hareketli, canlı, neşeli, çocukları ekrana bağlayacak, aynı zamanda öğrenmesini de hızlandıracak müzikler seçilir” (A:4/37-40), “Programlarda müzik seçimi bağlayıcı bir unsur olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda jenerik yada cingil olarak da kullanılır” (B:5/32-37), Bizim programımızda popüler çocuk şarkı türü, TRT Türk sanat, Türk Halk ve Çoksesli müzik türleri vardır. Şarkı öğrettiğimiz için, müzik programın tamamında kullanılmaktadır” (C:5/15-19), “Müzik; görsellikle paralel olarak, çocukların aklında kalacak günlük konuşma dilinde ve doğru, anlaşılır bir konuşma, sade ve akıcı bir dille öğretilir” (D:6/13-16), “Programın içeriğine göre, konuya göre seçiliyor” (E:6/11-12), “İki türlü oluyor. Öncelikli olarak çocuk korolarının seslendirdiği şarkılara yer veriliyor. Bir de denetimden geçmiş, çocuklara hitap edebilen popüler, hareketli şarkılar kullanılıyor. Fakat direk müzik eğitime yönelik bir uygulama yok” (F:6/27-30), “TRT çocuk korosunun şarkılarını söyletiyoruz. Yani müzik şarkı seslendirme şeklinde kullanılıyor, eğitim amaçlı değil” (G:5/31-33), “Bu tamamen programın dokusuna göre belirleniyor. Bazen konuya göre bestecilerle görüşülüp bestede yaptırılabilir. Günün popüler şarkıların

dan da yararlanılabiliyor” (H:7/2-5), “Belirli gün ve haftalara göre, mevsimlere göre, özel günlere göre şarkılar seçiyoruz. Özellikle hareketli şarkılar seçiyoruz ve çocuklara söyletiyoruz” (İ:7/11-15) ifadelerini kullanmışlardır.

4. Program Saatleri Hazırlanırken Dikkat Edilen Hususlar

Bu konuya ilişkin A, B, C, D, E, F, G, H, İ görüşmecileri “Çocukların okul saatleri ve uyku düzenleri esas alınarak hazırlanır” (A:8/2-3), “Genellikle izlenme oranına göre, sabah saat 9 ve okul dönüşüne göre 3 de hazırlanır” (B:8/12-15), “Çocukların uyku saatlerine, okul gidiş – gelişlerine ve hafta sonu kahvaltı sonrasına göre ayarlanıyor” (C:9/6-9), “Çocukların okula gitmeden ya da okuldan dönüşlerine uygun olan saatler seçilerek hazırlanır” (D:8/34-36), “Çocukların okuldan geliş ve gidişlerine göre ayarlanıyor” (E:8/26-28) “Çocukların uyanık oldukları sabah saatleri ve okul çıkış saatlerine göre hazırlanıyor. Çocuklar çabuk sıkıldığı için programda, süreyi çok uzatmamaya yani 20–25 dakikayı geçmemesine özen gösteriyoruz” (F:9/12-17), “Sabahçı ve öğlenci çocukları yakalayabilmek için günde iki kez yayınlanıyor” (G:9/23-25), “Bunu yayın planlama ayarlıyor. Genelde çocukların erken uyandığı, ya da okul geliş- gidiş saatleri dikkate alınarak ayarlanıyor” (H:10/8-10), “Bizim programımızda mümkün olduğunca ilgi çekici şarkılar hazırlanıp, tüm çocukların bizi dinleyebileceği uygun saatte yayınlanıyor” (İ:10/6-9) şeklinde ifade etmişlerdir.

5. Çocuk Programı Hazırlama Komisyonları Ve Komisyonlarda Müzikle İlgili Kişiler (teknik ve idari)

Bu konuya ilişkin A, B, C, D, E, F, G, H, İ görüşmecileri “Komisyon bölüm müdürleri, prodüktörler, program müdürleri gelen önerileri incelerler. TRT için uygun olup olmadığına karar verirler, program başladıktan sonra müzikle ilgili gerekli kişilerden (besteci, şef, eğitimci gibi) yardım alınır” (A:10/1-5), “TV Daire

Başkanlığına bölüm müdürü tarafından öneriler sunulur. Komisyonlarda müzik dairesi başkanlığındaki arkadaşlar bulunmaktadır” (B:10/11-15), “Komisyon hazırlama komisyonları sipariş usulü ya da özgün öneriler ile oluşturulur. Çocuk prodüktörü, çocuk programcıları, müzik eğitimcileri danışmanları bulunmaktadır” (C:10/13-18), “Çocuk programları bölümü müdürü, prodüktörlerden destek alıyoruz. Prodüktörler müzik ile ilgili bölümdeki kişilerden destek alıyor” (D:11/1-5), “TRT Repertuar kurumlarımızdan, üniversite hocalarından, orkestra ve koro şeflerinden yardım alıyoruz” (E:11/6), “Program hazırlama aşamalarını tam olarak bilmiyorum ama müzikle ilgili olarak danışmanlardan yararlanılıyor. Bizim programımızın danışmanı korumuzun piyanisti” (F:11/11-15), “Komisyonlar yapımcılardan oluşmaktadır. Yılda bir kez program önerisi verirler. Bunların dışında psikiyatrist ve müzik eğitimcileriyle irtibat kuruyoruz” (G:10/26-28), “Öncelikle koro şefimiz ve piyanistimiz müzikle ilgili olan komisyondalar. Bunun yanında her programda olduğu gibi prodüktör, yönetmen, yönetmen yardımcısı, yapımcı, teknik ekip vardır” (H:10/36-40), “Komisyon önce programı prodüktöre verir. O da uzmanları belirler, toplantılar yaparak kendi yapım ekibiyle yapacağı çalışmaları belirler ve müzikle ilgili şeflerden, eğitimcilerden yardım alır” (İ:11/8-10) ifadelerini kullanmışlardır.

6. Programlarda Yaş Gruplarına Göre Farklılıklar

Bu konuya ilişkin A, B, C, D, E, F, G, H, İ görüşmecileri “Okul öncesi ve okul çağı olarak ayrılır” (A:10/29-30), “Her yaş gurubunun müziğe karşı ilgisi değişiyor. Ama günümüz çocuğu çocuk şarkılarını değil, popüler olan piyasadaki müzikleri dinliyor” (B:10/33-36), “Bizim programımız 8–12 yaş arası çocuk gruplarına hitap ediyor” (C:11/14-17), “Okul öncesi ve okul dönemi şeklinde farklılık gösteriyor” (D:10/37), “Okul öncesi için farklı, okul çağındaki çocuk için farklı müzik programları hazırlanıyor. Okul öncesi çocuklar için orf çalgılarıyla, okul çocukları içinde marşlar ve o yaş gurubuna uygun şarkılar belirleniyor. Ama şu gerçek ki; çocuklar daha çok popüler şarkıları seviyorlar” (E:12/1-6), “Okul çağı yani 7–13 yaş arası çocuklara yönelik program hazırlıyoruz” (F:12/8-9), “Okul öncesi ve okul çağı şeklinde iki bölümde işliyoruz” (G:12/10-12), “Okul öncesi ve okul çağı şeklinde farklılık göstermektedir” (H:12/15), “Bizim programımızda okul

öncesi ve ilköğretim 1.kademe için özel olarak hazırlanmış çocuk korolarımız var” (İ:12/16-18) şeklinde ifade etmişlerdir.

B. TRT Televizyonundaki Çocuk Programları Müzik Eğitimi Açısından İncelendiğinde Müzik Eğitiminin Ses- Kulak- Çalgı- Beğeni Boyutları

Bu konuya ilişkin A ve B, görüşmecileri “Bu konuyla ilgili bilgim yok” (A:12/19), “Benim bir bilgim yok, çocuk programları çerçevesinde müzik dairesi başkanlığındaki arkadaşlar bu soruya daha doğru cevap verir” (B:13/2-5), şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

C, D, E, F, G, H, İ görüşmecileri, “Programımızda ses ön planda olduğu için programa çıkacak çocuklar sınavla seçiliyor. Sınavı kazanan çocuklar zaten iyi bir müzik kulağına sahip olduklarından beğenilerine uygun şarkılar seçiyoruz” (C:13/7-10), “Ses çok önemli tabiki. Çocukların beğenileri hep hareketli ve ritimli parçalardan oluşuyor. Fakat hiçbir programımızda çalgı öğretimi yok” (D:13/9-16), “Bizim programımızda beğeni birinci sırada. Daha sonar piyano eşlikli verilen ses eğitimi var” (E:13/18-20), “Çocuk programlarında müzik eğitimi olmadığı için piyano eşlikli şarkılar söyletiyoruz. Çocukların dans edebilecekleri alt yapılı eserler daha çok ilgi çekiyor” (F:13/22-28), “Bizim programımızda bazen ses, bazen beğeni ön planda oluyor. O yüzden bütün düşünürsek daha iyi olur ama beğeni hep olması gereken bir boyut” (G:13/32-36), “Bizim programımızda müzik eğitiminin sadece beğeni boyutuna yer veriliyor. Müzik arka fonda yani, araç olarak kullanılıyor” (H:14/2-5), “Biz şarkı öğrettiğimiz için öncelikle ses, kulak ve beğeni boyutlarını dikkate alarak programımızı hazırlıyoruz. Bazen şarkılara piyano eşlik yaptırıyoruz ama çocuklar çalmadıkları için çalgı boyutu var diyemem” (İ:14/10-15) şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

C. TRT Televizyonundaki Çocuk Programlarının, Çocuklar Üzerindeki Etkilerini Ölçmek İçin İzlenilen Yöntemler

Görüşmecilerin “TRT televizyonundaki çocuk programlarının, çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmek için izlenilen yöntemler nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşleri;

1. Çocuklara yönelik hazırlanan programlarda, çocukların ilgisini sürekli tutabilmek için neler yapıyorsunuz?(süre, ses, vs.)
2. Çocuklara öz bakım becerilerini kazandırmaya amaçlı programlarda, müziği nasıl kullanmaktasınız?
3. Çocuk programlarına müzik eğitimi açısından bakıldığında, çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik bir yönteminiz var mı? (reyting, e-mail, mektup)

kod başlıkları altında toplanmıştır.

1. Çocuklara yönelik hazırlanan programlarda, çocukların ilgisini sürekli tutabilmek için yapılan çalışmalar

Bu konuya ilişkin A, B, D, E, F, G, H, İ görüşmecileri, “Çocukların algılama süreleri çabuk sıkıldıklarından dolayı çok kısa. Bu nedenle ilgilerini yüksek tutabilmek için hareketli, neşeli, gerektiği zaman, ekran arkasına efektlerle süslenmiş görüntüler koyarak bunu sağlayabiliriz” (A:14/18-22), “Dinamiklik çok önemlidir. Çocuğun ilgi odağı üç dakikadır. O yüzden çocuğu cezp edici öğeler bulmak gerekir. Görüntü ve onun arkasındaki müzik seçimi çok önemlidir” (B:14/24-28), “Program süresi içinde öğretilecek konu çok uzatılmamalı. Çünkü Çocukların algılama süreleri çok kısa olduğu ve sıkılmaları için ses ve ritimler canlı, enerjik ve renkli olmalı” (D:15/2-8), “Biz programımızda dramayı özellikle ilgiyi yüksek tutmak için kullanıyoruz. Piyano eşliğinde dramadan yararlanarak öğrettiğimiz şarkıları çocuklar daha hızlı öğreniyorlar” (E:15/12-16), “Programlarda müzik hep arka fonda araç olarak kullanılıyor. Klip hazırlığı olabilir, dramalarla zenginleştirilmiş şarkı öğretimi

olabilir” (F:15/18-20), “O hafta işlenen temaya uygun olan hareketli parçalar seçiyoruz” (G:15/22), “Şarkı söylenirken çocukları programa bağlayabilmek için ekrana şarkıya uygun animasyonlar, renkler koyuyoruz. Böylece şarkı görsellikle birleşince hem çocuklar keyif alıyor hem de öğretilen akılda kalıyor” (H:15/26-28), “Öncelikle şarkıları sevgiyle öğretiyoruz. Bu önemli bir şeydir. Şarkı seçerken de hareketli, neşeli, eğlenceli olanları tercih ediyoruz” (İ:15/31-35) şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır

C görüşmecisi ise “Bu soruya ben değil programlardaki teknik ekip daha doğru cevap verir” diyerek konuyla ilgili bilgisi olmadığını belirtmiştir.

2. Çocuklara öz bakım becerilerini kazandırmaya amaçlı programlarda, müziğin kullanımı

Bu konuya ilişkin A ve E görüşmecileri “Bu konu hakkında bilgim yok” (A:15/38), “Benim bilgim yok, programın yapımcısına sorun” (E:16/2-3) ifadeleriyle konu hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

B, C, D, F, G, H, İ görüşmecileri “Görüntü arkasında müzik desteğiyle konuyu bağdaştırarak istenilen amaca ulaşıyoruz” (B:16/5-7), Çocuklara bir şeyler öğretirken müzik, müziğin melodisi ve ritmi çok önemli. Bunlar sayesinde kelimeleri daha iyi kullanıyor yani konuşmasını geliştiriyor” (C:16/11-14), “Öğretmek istediğimiz şeye paralel olarak müzik verilmesi öğrenmeyi çok kalıcı kılıyor. Program bittiğinde hep çocukların aklında müzik kalıyor. Örneğin programda üçgeni öğretiyorsak; arkada üçgen görüntüler ve ona uygun bir şarkı öğretildiğinde öğrenme daha kalıcı oluyor” (D:16/17-23), “Konuya uygun şarkılar seçerek pekiştirmeyi amaçlıyoruz. Örneğin, düzenli yaşamak, erken kalkmak gibi konular işleniyorsa onlara uygun hareketli şarkılarla konunun pekişmesini sağlıyoruz” (F:16/26-29), “Müziği, programımızda konuya uygun bulup, konuyu pekiştirme amaçlı kullanıyoruz” (G:16/31-33), “Öz bakım becerileri için konuya uygun söylenmesi kolay ve akılda kalıcı şarkılar seçiyoruz” (H:17/2-3), Konuya uygun olarak

çocukların dikkatini çekecek şarkılarla pekiştirerek öğretiyoruz (İ:17/5-6) şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

3. Çocuk programlarına müzik eğitimi açısından bakıldığında, çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik yöntemler (reyting, e-mail, mektup)

A, D, E, F, H görüşmecileri bu soruya “Reyting ölçeğimiz yok” (A: 17/7), Bizim programımızda reyting ölçeği yok” (D: 17/9), “böyle bir uygulama yok” (E: 17/12), “programımızda herhangi bir reyting ölçeği yok” (F: 17/14-15), “Reyting ölçeğimiz yok ama olmasını çok isterdik” (H: 17/18-19) şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

B, C, G, İ görüşmecileri ise “Mektup ve e-mail yoluyla geri dönüşüm alıyoruz” (B:17/23–24), “Benim programıma mektup ile dönüşüm oluyor” (C:18/1), “Reyting ölçeğimiz yok ama izleyicilerden mektup ve e-mail ile geri dönüş var” (G:18/3-4), Bizim programımızın adı “Pazardan Pazara” ve reyting ölçeğine giriyor. Biz Pazar günleri sabah 9–10 saatleri arasında yayın yapıyoruz. Reytingimiz bir hayli yüksek.(çocuklar dışında anne- baba, dedeler, nineler bile izliyormuş) (İ:18/13-17) şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

D. Belirli Gün ve Haftalarda Programların Hazırlanma Süreci

Görüşmecilerin “Belirli gün ve haftalarda, çocuklara yönelik müzikli programlar nasıl oluşturulmaktadır?” sorusuna ilişkin görüşleri;

1. Programlarda belirli gün ve haftalara uygun konu işlenmesi
2. Belirli gün ve haftalarda programlar hazırlanmadan önceki çalışmalar kod başlıkları altında toplanmıştır.

1. Programlarda belirli gün ve haftalara uygun konu işlenmesi

E görüşmecisi bu soruya cevap vermeyerek konu ile ilgili bilgi sahibi olmadığını göstermiştir. A, B, C D, F, G, H, İ görüşmecileri ise belirli gün ve haftalardaki programlar ile ilgili; “23 Nisan’ da tüm programlarda bu durumla ilgili büyük bir çalışma oluyor” (A:18/14-16), “23 Nisan etkinliğiyle ilgili çalışmalar yapıyoruz.(B:18/22-28), “Bizim programımız TRT Int’ te olduğu için 10 Kasım ve Cumhuriyet Bayramlarında Atatürk şarkıları ve marşları, 24 Kasımda öğretmenlere yönelik şarkılar hazırlanıyor.” (C:18/31-34), “23 Nisan’ da tüm programlarda hazırlanma süreci oluyor” (D:19/1-2), “23 Nisan etkinliği var” (F:19/11), “Biz programımızda her özel güne uygun şarkı kullanıyoruz” (G:18/17), “Belirli gün ve haftalara uygun marşlar, şarkılar, hareketli müzikler seçmeye özen gösteriyoruz” (H:18/23-24), “Programımızda belirli gün ve haftalara uygun şarkı işliyoruz” (İ:19/14-15) ifadelerde bulunmuşlardır.

2. Belirli gün ve haftalarda programlar hazırlanmadan önceki çalışmalar

A, B, C D, F, G, H, İ görüşmecileri “23 Nisan’ da programın hazırlanma aşaması sanırım 1 yıllık bir süreci alıyor, ama detaylarını bilmiyorum.” (A:20/1-3), “23 Nisan’ da değişik ülkelerden gelen çocuklar milli kültürlerini tanıtmak amaçlı danslar, şarkılar söylüyorlar. Bu organizasyon 17 Nisan ve 24 Nisan arasında oluyor. İlk gün bütün ülkeler park gösterileri şeklinde müzik ve kostümleriyle ülkelerini temsil ederek yürüyorlar. Programın hazırlanma aşaması 1 yıllık bir süreci kapsıyor. Şenlik biter bitmez ağustos ayında yeni şenliğin organizasyonu yapılıyor” (B:20/11-17), “Programımızda 10 Kasım ve Cumhuriyet Bayramlarında Atatürk şarkıları ve marşları, 24 Kasımda öğretmenlere yönelik şarkılar hazırlanıyor. Her programda 1 şarkı öğretiyoruz. Cumartesi günleri TRT int’ de danslar eşliğinde yayın ediyoruz” (C:20/3-6), “Sanırım 23 Nisan’ da tüm programlarda çok geniş bir ön hazırlanma süreci oluyor” (D:20/4-5), “Belirli gün ve haftalara uygun marşlar, şarkılar, hareketli müzikler seçmeye özen gösteriyoruz” (H:20/23-24), “23 Nisan etkinliğinde çok büyük bir organizasyon oluyor, bütün dünya çocukları ülkemize davet ediliyor.Bu da çok zaman alan ve yorucu bir süreç” (F:20/18-22), “Her programımızda o günün

anlamına ve önemine uygun şarkılar seçmeye çalışıyoruz” (İ:20/24-25) ifadelerde bulunmuşlardır. E görüşmecisi bu soruya cevap vermeyerek konu ile ilgili bilgi sahibi olmadığını göstermiştir.

E. Çocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına TRT televizyonunun düzenlediği etkinlikler(Yarışma- festival v.s)

Görüşmecilerin “Çocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına TRT televizyonunun düzenlediği etkinlikler nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşleri;

1. Programlarda çocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına etkinlikler
  2. Çocukların müzikal yeteneklerini ortaya çıkarmak amaçlı yarışma veya programlar
- Kod başlıkları altında toplanmıştır.

1. Programlarda çocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına etkinlikler

Bu konuya ilişkin A, C, D, E, F görüşmecileri “Çocuklar için hazırlanan beste yarışmaları ve 23 Nisan çalışmaları var” (A:21/2-3), “Bizim kurumumuzun bütün çocuk programlarında müziğe önem veriliyor. Benim bildiğim tek etkinlik Çocuk şarkıları yarışması” (C:21/11-13), “Repertuarı yenilemek için popüler şarkı yarışması var. Bu yıl 5. si yapıldı. Müzik CD leri de çıktı. Dereceye giren ilk on şarkıya yer verdi. Ankara radyosunda hafta sonları çocuklara müzik eğitimi veriliyor. Bu çocuklar ergenlik çağına geldiklerinde gençlik korosuna geçiyorlar” (D:21/15-19), “Müzik eğitimi adına bir etkinlik yok” (E:21/28-29), “Çocuk şarkıları repertuarı için beste yarışması düzenleniyor ama müzik eğitimi adına yok” (F:21/31-33), ifadelerde bulunmuşlardır.

B görüşmecisi bu soruya cevap vermemiş, G, H, İ görüşmecileri ise “Çocuklara yönelik beste yarışmaları ve 23 Nisan çalışmaları var” (G:22/3-4), (H:22/11-12), (İ:22/29) şeklinde aynı ifadelerde bulunmuşlardır.

2. Çocukların müzikal yeteneklerini ortaya çıkarmak amaçlı yarışma veya programlar

Bu konuya ilişkin A, B, C, E, F, G, H, İ görüşmecileri “Çocuklara özel bir yarışma yok,bestecilerin katıldığı bir yarışma var” (A:23/2-3), “Bir dönem eğitim-kültür bölümünde yarışma yapıldı ama son dönemlerde yok” (B:23/5-6), “TRT popüler çocuk şarkı yarışması var. Çocuk şarkıları repertuarını genişletmek için beste yarışması var” (C:23/17-18), “Çocuklara yönelik şimdilik bir yarışma yok” (E:23/34-35), “Çocukların katıldığı bir yarışma yok ama bestecilerin katıldığı popüler çocuk şarkıları yarışması var” (F:24/1-3), “Böyle bir yarışma yok” (G:24/11-12), “Çocuklara yönelik değil ama bestecilerin yarıştığı popüler çocuk şarkı yarışması var” (H:24/27-28), Popüler çocuk şarkı yarışması var fakat çocukların müzikal yeteneklerini ortaya çıkarmak amaçlı değil besteciler yarışıyor” (İ:24/35-38) şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır. D görüşmecisi “Bu konuya ilişkin fikrim yok” (İ:23/4) demiştir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

TRT televizyonunun çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığında çalışan müdür, yönetmen, yönetmen yardımcısı ve yapımcılarının görüşleri alınmıştır. Aşağıda bu görüşlerin yorumları yapılmıştır.

A. TRT Televizyonunda Yayınlanan Çocuk Programlarının Hazırlanma Aşamaları

Televizyon yayınları, ister genel yayın programı içerisindeki eğitici yayınlar; isterse okul programlarına paralel, okuldaki öğretimi destekleyici, tamamlayıcı ve doğrudan örgün eğitime yönelik eğitim yayınları olsun; temelde davranış değiştirmeye ve izleyici açısından öğrenmeye, televizyon açısından öğretmeye dayanmaktadırlar. Bu nedenle, söz konusu bu yayınların hazırlanması ve sunulmasında, öğrenme-öğretme kuramlarının ve bu kuramlar doğrultusunda yapılan araştırmaların sonuçlarının dikkate alınması gerekmektedir. Ayrıca, hedef-izleyici grubunun çeşitli yönleriyle tanınması ve bu yönde yapılmış psikolojik ve sosyolojik araştırma sonuçlarından haberdar olunması gerekmektedir (Groombridge, 1976; Jenkins, 1980; Aziz, 1982). Çilenti (1980; 1982; 1984).

Bu durumda, TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının hazırlanma aşamalarında çalışan kişilerin bu kriterleri göz önünde bulundurması gerektiği söylenebilir.

1. Çocuk Programlarının Hazırlanma Aşamaları

A görüşmecisi, programların hazırlanma sürecinde öncelikle prodüktörlerin programı hazırladıkları için fikri oluşturduklarını, sonra fikrin olgunlaşma sürecinin başladığını belirtmiştir. Televizyon dairesi başkanlığının ihtiyaç duyduğu programları belirlediğini, bilgisayar sisteminden kuruma duyurduğunu ve düşüncüyü oluşturan yapımcının da program önerisi verdiğini ifade etmiştir. Bu program önerisinin komisyon tarafından değerlendirildiğini ve böylece üretim sürecinin başladığını belirtmiş ve kullanılacak teknik ekipmanlar, sunucular ve artistik unsurlar belirlendikten sonra çekime başlandığını, montaj ve yayın aşaması ile program hazırlama sürecinin sonlandığını açıklamıştır.

C görüşmecisi ise programlarında TRT korosundaki çocuklarla çalıştıklarını, bu çocukların koroda 5 yıl nota eğitimi almış olduklarını belirtmiştir. Hazırlanma aşamasında önce bir şarkı seçildiğini ve çocukların öğretmenleriyle şarkıyı çalıştıktan sonra teknik kısmın geldiğini ifade etmiştir. Bant kayıt olunca programın montaja girip efektlerle süslenerek TRT İnt' e verildiğini, yurtdışındaki çocuklar şarkıyı kolay öğrensin diye şarkının sözlerinin ekrana yazıldığını açıklamıştır.

D görüşmecisi önce programın içeriğinin belirlendiğini, sonra ona uygun parçaların sipariş edilip, gelen parçaların programdaki uygun yerlere yerleştirildiğini ifade etmiştir.

E görüşmecisi çocuk programları için danışman olarak seçilen öğretmenlerin eserleri belirlediğini, eserler çocuklara çalıştırıldıktan sonra çekim ve kayıt yapıldığını belirtmiştir.

F görüşmecisi öncelikle müzik dairesi başkanlığıyla koordinasyon halinde çalışıldığını, kamera arkasında şarkı öğretildikten sonra dramayla çalıştırılıp, sonra çekim yapıldığını belirtmiştir.

G görüşmecisi ise program hazırlamanın bir haftayı bulan bir süreç olduğuna değinmiş ve önce metinlerin yazıldığını daha sonra seslendirme ve röportajların yapılıp, çekimler bittikten sonra montaj yapılıp yayına verildiğini ifade etmiştir.

H görüşmecisi program yayınlanmadan önce çocukların şefler ile birlikte çalıştırıldığını program şarkılarının hafta sonları öğretildiğini belirtmiştir. Şarkıların önce denetimden geçtiğini vurgulamış, prodüktörler, yönetmen ve yardımcılarının programın nasıl yayımlanması gerektiğini belirlediklerini açıklamıştır.

İ görüşmecisi ise çocuk programlarının hazırlanma aşamaları ile ilgili; öncelikle bir program önerisi verildiğini, kabul edilirse kimlerin bu projede çalıştırılacağına karar verilip, bütçesi incelenerek, jenerik ve efektlerin belirlendiğini açıklamıştır. TRT'nin çocuklarla ilgili öğretici misyonu olduğu için pedagojik eğitim almış danışmanlar seçildiğini belirtmiş ve her programın denetime girdiğini, komisyonun programı prodüktöre verdiğini, onun da kendi yapım ekibiyle (yönetmen, yönetmen yardımcısı, onların altında çalışan diğer teknik ekipler) görüşmeler yaparak, komisyon kararıyla önce bir pilot çekimin yapılıp, beğenilirse devam edildiğini ifade etmiştir.

2. Çocuk Programlarında Müzik Eğitime Ne Şekilde Yer Verildiği

Araştırmada A, D, E, F, H görüşmecileri programlarda müzik eğitime yönelik bir çalışma olmadığını belirtmişlerdir.

B görüşmecisi müziğe yönelik programların magazin halinde yayınlandığını, ama tamamen müzik eğitime yönelik bir program olmadığını, çocuk programlarının eğitici- yönlendirici- eğlendirici olmak üzere bu 3 öğeye göre hazırlandığını yani eğitirken mutlaka eğlendirdiklerini belirtmiştir.

C görüşmecisi ise programının 2004 yılından beri çocuklara yönelik tek müzik programı olduğunu, 1993 yılındaki "Birlikte Söyleyelim" programının devamı

niteliğinde olduğunu, fakat kendi programının şarkıları dramayla öğrettiğini ifade etmiştir.

G görüşmecisi programlarında “Seslerin Dünyası” diye bir bölümün olduğunu, müzik eğitimi amaçlı değil ama bilgilendirme amaçlı olduğunu ifade etmiştir.

İ görüşmecisi ise programlarında müzik eğitime yönelik olarak şarkı öğretiminin olduğunu, programlarında korolarının söylediği şarkılara yer verdiklerini belirtmiştir.

3. Çocuk Programlarındaki Müzik Türlerinin Seçimleri Ve Program İçerisinde Müziğin Kullanım Şekli

E ve H görüşmecileri çocuk programlarındaki müzik türlerinin seçimlerinin programın içeriğine ve konuya göre seçildiğini, bunun tamamen programın dokusuna göre belirlendiğini, bazen bestecilerle görüşülüp konuya uygun beste de yaptırılabilirdiğini belirtmişler ayrıca günün popüler şarkılarından da yararlanılabildiklerini ifade etmişlerdir.

Bu konuya ilişkin A görüşmecisi genellikle hareketli, canlı, neşeli, çocukları ekrana bağlayacak, aynı zamanda öğrenmesini de hızlandıracak müzikler seçtiklerini belirtmiştir.

B görüşmecisi ise programlarda müzik seçiminin bağlayıcı bir unsur olarak kullanıldığını, aynı zamanda jenerik ya da cingil olarak da kullanıldığını açıklamıştır.

C görüşmecisi programlarında popüler çocuk şarkı türü, TRT Türk Sanat, Türk Halk ve Çoksesli müzik türleri olduğunu belirtmiş, Şarkı öğrettikleri için, müziğin programın tamamında kullanıldığını ifade etmiştir.

D görüşmecisi müziğin görselle paralel olarak, çocukların aklında kalacak günlük konuşma dilinde ve doğru, anlaşılır bir konuşma, sade ve akıcı bir dille öğretildiğini ifade etmiştir.

F görüşmecisi program içerisinde müziğin kullanımının iki türlü olduğunu, öncelikli olarak çocuk korolarının seslendirdiği şarkılara yer verildiğini ve bir de denetimden geçmiş, çocuklara hitap edebilen popüler, hareketli şarkılar kullanıldığını belirtmiştir. Fakat sadece müzik eğitimine yönelik bir uygulama olmadığını ifade etmiştir.

G görüşmecisi ise programlarında TRT çocuk korosunun şarkılarını söylediklerini yani müziğin şarkı seslendirme şeklinde kullanıldığını, eğitim amaçlı kullanılmadığını belirtmiştir.

İ görüşmecisi belirli gün ve haftalara, mevsimlere, özel günlere göre şarkılar seçtiklerini belirtmiş, özellikle hareketli şarkılar seçip çocuklara söylediklerini ifade etmiştir.

4. Program Saatleri Hazırlanırken Dikkat Edilen Hususlar

Bu konuya ilişkin A, B, C, D, E, F, G, H, İ görüşmecilerinin hemen hemen hepsi program saatlerinin çocukların okul saatlerinin ve uyku düzenlerinin esas alınarak hazırlandığını belirtmişlerdir.

5. Çocuk Programı Hazırlama Komisyonları Ve Komisyonlarda Müzikle İlgili Kişiler (teknik ve idari)

Aybek (2001) “Televizyon ve Çocuk” başlıklı yazısında; öncelikle televizyon kanalları yöneticilerinin çocuğa yönelik yayın yapmanın çok ciddi ve tehlikeli bir iş olduğunu bilmeleri gerektiğine dikkati çekmiş, çocukların; geleceğin sağlıklı yetişkinleri olabilmelerinin, büyük ölçüde onların çocukluk yıllarında aldıkları uyarımlara bağlı olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle de çocuklara yönelik programlar hazırlanırken program yapımcılarının uzman pedagoglarla ve psikologlarla işbirliği yapması gerektiğini önemle vurgulamıştır.

Bu konuya ilişkin A, B, C, D, E, F, G, H, İ görüşmecilerinin ortak görüşleri doğrultusunda çocuk programlarında komisyon bölüm müdürleri ve prodüktörlerin

yılda bir kez program önerisi verdikleri, gelen önerilerin incelenip (TRT için uygun olup olmadığına karar verilmesi) program başladıktan sonra müzikle ilgili gerekli kişilerden (üniversite hocaları, besteci, şef, eğitimci gibi) yardım alındığı sonucu ortaya çıkmıştır.

6. Programlarda Yaş Gruplarına Göre Farklılıklar

Bu konuya ilişkin A, B, C, D, E, F, G, H, İ görüşmecileri çocuklara yönelik programların okul öncesi ve okul çağı (7-13 yaş) olarak ayrıldığını belirtmişlerdir.

Sonuçlara göre ilgili literatür (Groombridge, 1976; Jenkins, 1980;Aziz, 1982). Çilenti (1980; 1982; 1984) göz önünde bulundurulduğunda, TRT televizyonunun çocuk programlarının hazırlanma aşamalarında TRT televizyonunun genel yayın ilkelerine uyulduğu ve müziğin program içinde eğitici- öğretici ve eğlendirici olarak kullanıldığı saptanmıştır. Bu durumun ilgili literatürle paralellik gösterdiği söylenebilir.

B. TRT Televizyonundaki Çocuk Programları Müzik Eğitimi Açısından İncelendiğinde Müzik Eğitiminin Ses- Kulak- Çalgı- Beğeni Boyutları

Müzik eğitiminin boyutları; ses eğitimi, müziksel işitme eğitimi(kulak eğitimi), müziksel beğeni eğitimi, çalgı çalma eğitimi ve yaratıcılık eğitimi olarak ele alınmaktadır (Bilen, 1995).

Ses eğitiminin genel amacı, bireye sesini ve soluğunu doğru kullanma alışkanlığı, bireyin düzeyindeki şarkıları güzel ve etkili bir biçimde söylemeye ilişkin davranışları kazandırmaktır. (Töreyin,2000).

Çalgı eğitimi; bir çalgıyı öğrenme süreci, çalgıyı çalma becerisini gösterebilmek için bir takım becerilerin sistematik olarak kazanılmasından oluşmaktadır (Schleuter, 1997).

Müziksel işitme eğitimi, çocukta, sesleri birbirinden ayırma, müzik tümcesini tanıma, kavrama, anımsama ve belleme yeteneğini geliştirir. Gelişen bu yetenekler gitgide bir beceri ve alışkanlık durumuna dönüşür. Çocuğun bir şarkıyı kolaylıkla öğrenebilmesi için ritim eğitimi ne kadar gerekli ise, müziksel işitme eğitimi de o kadar gereklidir. (Yıldız, 2002).

Beğeni (zevk) eğitimi; kişinin, iyi müzikle kötü müziği, güzel müzikle çirkin müziği ayırt edebilmesine yardımcı olunması için yapılan eğitime beğeni eğitimi (zevk eğitimi) denir (Dinçer, 1992).

Görüldüğü gibi müzik eğitimi, ses- kulak- çalgı- beğeni boyutlarıyla bir bütündür. Öyleyse çocuk programlarında müzik eğitime yönelik olarak bu boyutları aramanın gerekliliği düşünülebilir.

C, D, E, F, G,H, İ görüşmecilerinin “Programımızda ses ön planda olduğu için programa çıkacak çocuklar sınavla seçiliyor. Sınavı kazanan çocuklar zaten iyi bir müzik kulağına sahip olduklarından beğenilerine uygun şarkılar seçiyoruz” (C:13/7-10),

“Ses çok önemli tabiki. Çocukların beğenileri hep hareketli ve ritimli parçalardan oluşuyor. Fakat hiçbir programımızda çalgı öğretimi yok” (D:13/9-16) şeklindeki açıklamasından ses ve beğeni eğitime, “Bizim programımızda beğeni birinci sırada. Daha sonar piyano eşlikli verilen ses eğitimi var” (E:13/18-20), “Çocuk programlarında müzik eğitimi olmadığı için piyano eşlikli şarkılar söyletiyoruz. Çocukların dans edebilecekleri alt yapı eserler daha çok ilgi çekiyor” (F:13/22-28), “Bizim programımızda bazen ses, bazen beğeni ön planda oluyor. O yüzden bütün düşünürsek daha iyi olur ama beğeni hep olması gereken bir boyut” (G:13/32-36), “Bizim programımızda müzik eğitiminin sadece beğeni boyutuna yer veriliyor. Müzik arka fonda yani, araç olarak kullanılıyor” (H:14/2-5), “Biz şarkı öğrettiğimiz için öncelikle ses, kulak ve beğeni boyutlarını dikkate alarak programımızı hazırlıyoruz. Bazen şarkılara piyano eşlik yaptırıyoruz ama çocuklar çalmadıkları için çalgı boyutu var diyemem” (İ:14/10-15) şeklindeki açıklamalarından

programlarında, ses, kulak ve beğeni eğitimi boyutuna yönelik çalışma yaptıklarını, çalgı eğitimine yönelik bir çalışma olmadığını söyleyebiliriz.

C. TRT Televizyonundaki Çocuk Programlarının, Çocuklar Üzerindeki Etkilerini Ölçmek İçin İzlenen Yöntemler

TRT televizyonun yayın ilkelerinde belirtilen, okul öncesi çağı çocuklarına yönelik programlara özel önem gösterileceği, oyunun ve oyuncağın, çocuğun kişilik ve beceri yeteneklerinin gelişmesinde önemli rolü olduğunun göz önünde tutulacağı, eğlenerek öğrenme ve eğitime biçimindeki uygulamalara ağırlık verileceği yönündedir (www.trt.net, 2007).

Buna göre, TRT televizyonundaki çocuk programlarında literatürde belirtilen kazanımları görmek amaçlı, farklı yöntemlerin olup olmadığını saptamak, programların niteliği açısından önem taşımaktadır.

1. Çocuklara yönelik hazırlanan programlarda, çocukların ilgisini sürekli tutabilmek için yapılan çalışmalar

Bu konuya ilişkin A, B, D, E, F, G, H, İ görüşmecileri programlar için şarkı seçerken, çocukların ilgilerini yüksek tutabilmek adına hareketli, neşeli, gerektiği zaman, ekran arkasına efektlerle süslenmiş görüntüler koyarak bunu sağlayabildiklerini, bu nedenle müzik seçiminin çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

2. Çocuklara öz bakım becerilerini kazandırmaya amaçlı programlarda, müziğin kullanımı

B, C, D, F, G, H, İ görüşmecileri programlarında, konuya uygun olarak çocukların dikkatini çekecek şarkılar seçerek konuyu pekiştirdiklerini, böylece

çocuklara kazandırmak istedikleri öz bakım becerilerini müzik aracılığıyla daha kalıcı gerçekleştirebildiklerini ifade etmişlerdir.

A ve E görüşmecilerinin bu konu hakkında bilgilerinin olmaması dikkat çekicidir.

3. Çocuk programlarına müzik eğitimi açısından bakıldığında, çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik yöntemler (reyting, e-mail, mektup)

B, C, G, görüşmecileri, programların çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik mektup ve e-mail yoluyla geri dönüşüm aldıklarını ifade etmişlerdir.

İ görüşmecisi programlarının reyting ölçeğine girdiğini ve reytinginin yüksek olduğunu belirtmiştir.

D. Belirli Gün ve Haftalarda Programların Hazırlanma Süreci

Büyükbaykal (2007) “Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri” konulu makalesinde; Televizyonun çocuğun toplumsallaşmasına, psikolojisine, beslenme alışkanlıklarına, zihinsel-duygusal-fiziksel gelişimine olan etkileri üzerinde önemle durmuş, televizyonun toplum yararına bir kitle iletişim aracı olarak işlevselliğini ve önemini koruyabilmesi için eğitici içerikte programlara yer verilmesinin ve çocuklara yönelik nitelikli yayınların gerçekleştirilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

TRT televizyonunun yayın ilkelerinden biri olan, “Programlarda; çocuğun, yurdunu, milletini ve tarihini tanıması, yurt, millet ve bayrak sevgisi ile vatandaşlık bilinci kazanması; millî birlik ve beraberlik duygularının güçlenmesi, irtica, terör ve bölücülüğe karşı bilinçlendirilmesi, millî kültür değerlerimizi benimsemesi biçimindeki uygulamalara ağırlık verilecektir”(www.trt.net, 2007)

Buna göre, çocuk programlarında çocukların milli duygularının güçlendirilmesine ve ulusal, kültürel değerlerin öğrenilmesine ve pekiştirilmesine yönelik kazanımların bulunması gerektiği düşünülmektedir.

1. Programlarda belirli gün ve haftalara uygun konu işlenmesi

A, B, C D, F, G, H, İ görüşmecileri ise belirli gün ve haftalardaki programlar ile ilgili; “23 Nisan’ da tüm programlarda bu durumla ilgili büyük bir çalışma oluyor” (A:18/14-16), “23 Nisan etkinliğiyle ilgili çalışmalar yapıyoruz.(B:18/22-28), “Bizim programımız TRT Int’ te olduğu için 10 Kasım ve Cumhuriyet Bayramlarında Atatürk şarkıları ve marşları, 24 Kasımda öğretmenlere yönelik şarkılar hazırlanıyor.” (C:18/31-34), “23 Nisan’ da tüm programlarda hazırlanma süreci oluyor” (D:19/1-2), “23 Nisan etkinliği var” (F:19/11), “Biz programımızda her özel güne uygun şarkı kullanıyoruz” (G:18/17), “Belirli gün ve haftalara uygun marşlar, şarkılar, hareketli müzikler seçmeye özen gösteriyoruz” (H:18/23-24), “Programımızda belirli gün ve haftalara uygun şarkı işliyoruz” (İ:19/14-15) şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

2. Belirli gün ve haftalarda programlar hazırlanmadan önceki çalışmalar

A ve B görüşmecileri “23 Nisan’ da programın hazırlanma aşaması sanırım 1 yıllık bir süreci alıyor, ama detaylarını bilmiyorum.” (A:20/1-3), “23 Nisan’ da değişik ülkelerden gelen çocuklar milli kültürlerini tanıtmak amaçlı danslar, şarkılar söylüyorlar. Bu organizasyon 17 Nisan ve 24 Nisan arasında oluyor. İlk gün bütün ülkeler park gösterileri şeklinde müzik ve kostümleriyle ülkelerini temsil ederek yürüyorlar. Programın hazırlanma aşaması 1 yıllık bir süreci kapsıyor. Şenlik biter bitmez ağustos ayında yeni şenliğin organizasyonu yapılıyor” (B:20/11-17) şeklinde ifade edilmiştir.

C görüşmecisi ise “Programımızda 10 Kasım ve Cumhuriyet Bayramlarında Atatürk şarkıları ve marşları, 24 Kasımda öğretmenlere yönelik şarkılar hazırlanıyor. Her programda 1 şarkı öğretiyoruz. Cumartesi günleri TRT int’ de danslar eşliğinde yayınlıyoruz” demiştir.

D, H, F ve İ görüşmecileri “Sanırım 23 Nisan’ da tüm programlarda çok geniş bir ön hazırlanma süreci oluyor” (D:20/4-5), “Belirli gün ve haftalara uygun marşlar, şarkılar, hareketli müzikler seçmeye özen gösteriyoruz” (H:20/23-24), “23 Nisan etkinliğinde çok büyük bir organizasyon oluyor, bütün dünya çocukları ülkemize davet ediliyor.Bu da çok zaman alan ve yorucu bir süreç” (F:20/18-22), “Her programımızda o günün anlamına ve önemine uygun şarkılar seçmeye çalışıyoruz” (İ:20/24-25) şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır. Görüşmecilerin çoğunluğunun programlarında belirli gün ve haftalara uygun çalışmalar yaptıkları söylenebilir.

E. Çocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına TRT televizyonunun düzenlediği etkinlikler(Yarışma- festival v.s)

TRT çocuk programlarının yayın ilkelerindeki “Çocuğu karamsarlığa, pasifliğe, bencillığe ve çıkarıcılığa yöneltecek türde imajlardan kaçınılacak, bireysel sorumluluk duygularını ve katılımlarını artıracak, düşündürecek, yeteneklerinin ortaya çıkmasını ve gelişmesini sağlayacak programların yapımına ve yayımına öncelik verilecektir” (www.trt.net, 2007) maddesinden programlarda, çocukların müzikal yeteneklerini ortaya çıkarmak amaçlı etkinliklerin olması beklenir.

1. Programlarda çocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına etkinlikler

Bu konuya ilişkin B görüşmecisi soruya cevap vermemiş, G, H, İ görüşmecileri ise “Çocuklara yönelik beste yarışmaları ve 23 Nisan çalışmaları var” (G:22/3-4) ,(H:22/11-12), (İ:22/29) şeklinde aynı ifadelerde bulunmuşlardır.

A, C, D, E, F görüşmecileri ise “Çocuklar için hazırlanan beste yarışmaları ve 23 Nisan çalışmaları var” (A:21/2-3), “Bizim kurumumuzun bütün çocuk programlarında müziğe önem veriliyor. Benim bildiğim tek etkinlik Çocuk şarkıları yarışması” (C:21/11-13), “Repertuarı yenilemek için popüler şarkı yarışması var. Bu yıl 5. si yapıldı. Müzik CD’leri de çıktı. Dereceye giren ilk on şarkıya yer verildi. Ankara radyosunda hafta sonları çocuklara müzik eğitimi veriliyor. Bu çocuklar ergenlik çağına geldiklerinde gençlik korosuna geçiyorlar” (D:21/15-19), “Müzik eğitimi adına bir etkinlik yok” (E:21/28-29), “Çocuk şarkıları repertuarı için beste yarışması düzenleniyor ama müzik eğitimi adına yok” (F:21/31-33) şeklinde açıklamalarda bulunmuşlardır.

2. Çocukların müzikal yeteneklerini ve yaratıcılıklarını ortaya çıkarmak amaçlı yarışma veya programlar

Yaratıcılık Eğitimi: Bireyin doğuştan sahip olduğu yaratma dürtüsünü, yaşamımızın her evresinde var olan müzik ile doyurmak, bu özgür ortamı sağlamak müzik eğitiminin amaçlarından biri olmalıdır. (Gürgen, 2006) Müzik eğitimi, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde sanat eğitiminin en uygun alanlarından birini oluşturmaktadır. (Bilen, 1999).

Bu konuya ilişkin A, B, C, E, F, G, H, İ görüşmecileri çocukların müzikal yeteneklerini ve yaratıcılıklarını ortaya çıkarmak amaçlı özel bir yarışmanın olmadığını, fakat çocuk şarkıları repertuarını geliştirmek için bestecilerin katıldığı “TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması” olduğunu belirtmişlerdir.

D görüşmecisinin bu konu hakkında bilgisinin olmaması dikkat çekicidir.

SONUÇ

1. Görüşme sorularından elde edilen verilere göre; “çocuk programlarının hazırlanma aşamaları” görüşmecilerin ortak görüşleri doğrultusunda şu şekilde sıralanabilir:

TRT televizyonunun çocuklarla ilgili öğretici misyonu olduğu için program hazırlanmadan önce pedagojik eğitim almış danışmanlar seçilmekte, bu danışmanlar TRT korosundaki çocuklarla çalışmaktadırlar. Bu çocuklar koroda 5 yıl nota eğitimi olarak programlara katılmaktadırlar. Öncelikle müzik dairesi başkanlığıyla koordinasyon halinde çalışılmakta, hazırlanma aşamasında önce bir şarkı seçilmekte ve çocuklar öğretmenleriyle şarkıyı çalıştıktan sonra, (bazı programlarda şarkılar dramayla çalıştırılmakta) teknik kısım gelmektedir.

Programların hazırlanma süreci bir hafta sürebilmektedir. Her program denetime girmekte, prodüktörler programı hazırladıkları için fikri oluşturmaktadırlar. Daha sonra fikrin olgunlaşma süreci başlamaktadır. Televizyon dairesi başkanlığı ihtiyaç duyduğu programları belirleyip, bilgisayar sisteminden kuruma duyurmakta ve düşünceyi oluşturan program yapımcısı da program önerisi vermektedir. Bu program önerisi komisyon tarafından değerlendirilmekte ve böylece üretim süreci başlamaktadır. Önce metinler yazılmakta, daha sonra seslendirme ve röportajlar yapılıp, kullanılacak teknik ekipmanlar, sunucular ve artistik unsurlar belirlendikten ve çekimler bittikten sonra montaj yapılıp yayına verilmektedir.

TRT televizyonunun çocuk programlarında; çocuklara yönelik temel bir müzik eğitimi programı olmadığı, ama program içerisinde müziğin eğitici ve eğlendirici olarak kullanıldığı saptanmıştır. Bunun yanında 1993 yılında TRT-INT kanalıyla çocukların müzik eğitimine katkıda bulunmak amacıyla altı yıl boyunca sürdürdüğü "Birlikte Söyleyelim" adlı Hikmet Şimşek' in şarkı öğretimi programının devamı niteliğinde “Haydi Çocuklar” programının müzik eğitime yönelik olduğu söylenebilir.

Çocuk programlarındaki müzik türleri, programın amacına yönelik olarak ya TRT Çocuk Korosu repertuarı ya da denetimden geçmiş popüler şarkılar kullanılarak seçilmektedir. Bu sonuçlara göre müziğin çocuk programlarında bir eğitim aracı olarak kullanıldığı söylenebilir.

Program saatleri genel olarak çocukların okul ve uyku düzenlerine göre hazırlanmaktadır. Çocuk psikolojisi göz önüne alınarak, çocukların çabuk sıkılmamaları için, programlarda sürenin uzun olmamasına özen gösterilmektedir.

Çocuk programı hazırlama komisyonları; çocuk programları ve müzik dairesi başkanlığında çalışan müdürler, müdür yardımcıları, prodüktörler, yayın ve yapım elemanlarından oluşmaktadır. Programların müzikle ilgili bölümüyle, müzik dairesi başkanlığı ilgilenmektedir. Gerekliğinde müzik eğitimcileri, besteciler, sanatçılar ve şeflerden de yardım alınmaktadır.

Çocuklara yönelik programlar; okul öncesi ve ilköğretim 1. kademe yaş grubu olarak farklılık göstermektedir. Görüşmecilere göre her yaş gurubunun müziğe karşı ilgisi farklı olduğundan programlar hazırlanırken buna özen gösterilmektedir.

Programlarda; okul öncesi ve ilköğretim 1. kademe çocuklarına yönelik okul şarkıları ve denetimden geçmiş popüler şarkılar kullanılmaktadır.

2. Görüşmecilerin “Çocuklara yönelik hazırlanan programların müzik eğitiminin ses- kulak- çalgı- beğeni boyutları açısından incelenmesine” ilişkin görüşlerine bakıldığında; ses-kulak ve beğeni boyutlarına öncelikli olarak ağırlık verildiği, çalgı eğitimi boyutuna yönelik hiçbir çalışma olmadığı saptanmıştır.

3. Görüşmecilerin “TRT Televizyonundaki Çocuk Programlarının, Çocuklar Üzerindeki Etkilerini Ölçmek İçin İzlenen Yöntemlere” ilişkin görüşlerine bakıldığında, programlarda çocukların ilgisini sürekli tutabilmek için; programın içeriğine uygun, hareketli, neşeli, çocukları ekrana bağlayıcı, cezp edici, renkli görüntü ve animasyonlarla süslenmiş şarkılar hazırlandığı belirtilmiştir.

Programlarda çocuklara öz bakım becerilerini kazandırmak için, konuya uygun olarak çocukların ilgisini ve dikkatini çekebilecek müzikler ve şarkılar seçildiği belirtilmiştir.

Çocuk programları içerisinde sadece bir tane programın reyting ölçeğinin olduğu, diğer programlarda izleyicilerden gelen mektup ve e-mail'ler ile geri dönüşüm olduğu saptanmıştır.

4. Görüşmecilerin “Belirli Gün ve Haftalarda Programların Hazırlanma Sürecine” ilişkin görüşlerine bakıldığında; hemen hemen bütün çocuk programlarında, belirli gün ve haftalarda konuya uygun marşlar, şarkılar, hareketli müzikler hazırlandığı, özellikle 23 Nisan’ da TRT televizyonunun bütün dünya çocuklarını ülkemize davet ederek, çok büyük bir organizasyon hazırladığı belirtilmiştir.

23 Nisan’ da programın hazırlanma aşamasının 1 yıllık bir süreci kapsadığı, bu organizasyonun 17 Nisan ve 24 Nisan arasında olduğu belirtilmiştir.

5. Görüşmecilerin “Çocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına TRT televizyonunun düzenlediği etkinliklere” ilişkin görüşlerine bakıldığında; TRT televizyonunun düzenlediği etkinliklerin, çocuklar için hazırlanan beste yarışmaları olduğu, bunun yanı sıra çocukların müzikal yeteneklerini ortaya çıkarmak amaçlı yarışma veya programların olmadığı, fakat TRT Çocuk Korusu’nun repertuarını genişletmek amaçlı bestecilerin katıldığı “Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması”nın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM VI

ÖNERİLER

Uygulamaya İlişkin Öneriler

1. TRT televizyonunda okul müzik eğitimine yönelik programların sınırlı olması nedeniyle bu duruma yönelik olarak çocuk programlarında gereken özenin gösterilmesi gerekmektedir.(1. sonuç maddesi)
2. Çocukların müziğe erken yaşta başlaması ve çocuklar açısından özendirici olmasının sağlanması için, çocukların müzikal yeteneklerini ortaya çıkarmak amaçlı yarışma veya programların ihtiyacı göz önünde bulundurulmalıdır.(5. sonuç maddesi)
3. Çocuklara yönelik hazırlanan programlarda müzik eğitiminin ses- kulak- çalgı- beğeni boyutlarına yönelik daha çok ve daha özenli programlar yapılması gerekmektedir.(2. sonuç maddesi)
4. Programlarda; okul öncesi ve ilköğretim 1. kademe çocuklarının yaş farkları göz önüne alınarak popüler şarkıların yanı sıra, okul şarkılarına da daha sık yer verilmesi ve bu şarkıların televizyon aracılığı ile öğretilmesi sağlanmalıdır.(1. sonuç maddesi)
5. Çocuk programı hazırlama komisyonlarının, müzik eğitimcilerinin yanında, Milli Eğitim Bakanlığı ile de işbirliği içinde olmaları, çocukların müzik eğitimine yönelik gelişimleri açısından yararlı olacaktır.(Genel sonuca ait madde)
6. TRT televizyonunun bütün dünya çocuklarını ülkemize davet ederek “23 Nisan” etkinliğine gösterdiği özenin, yaptığı büyük organizasyonun diğer televizyon kanallarına örnek olması önerilmektedir.(4. sonuç maddesi)

Araştırmacılar için Öneriler;

1. Benzer araştırma diğer kanallardaki çocuk programlarının müzik eğitimi açısından incelenmesine yönelik olarak yapılabilir.
2. Televizyondaki çocuk programlarının çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir.
3. Yurtdışındaki çocuk programları da incelenerek Türkiye' deki programlarla karşılaştırma yapılabilir.
4. TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından incelenmesine ilişkin nitel yapılan bu araştırmaya karşılık, nicel araştırma yapılarak bu araştırma ile karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

AÇIKALIN, A. “Kitle İletişim Araçlarının Yüksek Öğretimde Kullanımı-Açık öğretim Fakültesi Örneği”, **Kitle İletişim Araçları ve Eğitim Sempozyumu**, Ankara: A.Ü. EBF Yay., 1985.

AKALTIN, Hayriye. Teknoloji ve Çocuk, , “Elektronik Bakıcı Televizyon”, Mayıs, 2006, Atıklarınca Çocuk evi
<http://www.okulonceciyiz.biz/archive/index.php/t-1630.html>

ALİ, Filiz. Müzik Eğitimimiz ve Sorunlarımız, Cem Yayınevi, İstanbul, 1987.

ARISTOTALES. Politika (Çeviri: Mete Tuncay), Remzi Kitapevi., İstanbul, 1975.

AVCI, Nabi. Enformatik Cehalet, İstanbul Kitabevi, 1999.

AYBEK, Birsal. Televizyon ve Çocuk. Anafilya dergisi Yıl 2001 Ekim Dergisi – Sayı: 4 – Ç.Ü. Eğitim Fak. Bil. Böl. Öğretim Görevlisi.

AZİZ, A. Televizyonun Yetişkin Eğitimindeki Yeri ve Önemi, TODAİE Yay., Ankara, 1975.

AZİZ, A. Radyo Ve Televizyonla Eğitim, A.Ü.E.F. EFAM Yay. 2. , Ankara, 1982.

BEACHWOOD, Michael; Startling New Discoveries About Music Effects On The Brain (Müziğin Beyne Etkileri İle İlgili Şaşırtıcı Yeni Buluşlar) ABD Ulusal Haber Servisi, 1997, Çeviren: ESKİOĞLU, İtr.

BERWANGER, D. Film Ve Televizyon (Uzgörüm) Yoluyla Bilgi ve Eğitim (Çev.: E. Heper), Kurgu Dergisi, Sayı: 2, 1979, s. 145–152.

BİLEN, Sermin. “İşbirlikli Öğrenmenin Müzik Öğretimi ve GÜdüsel Süreçler Üzerindeki Etkileri”. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1995.

BÜYÜKBAYKAL, Güven “Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri” İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı 28, 2007.

CAMPELL, Don; Mozart Etkisi, Kuraldışı Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 218.

CAVNER, Delta; GOULD, Elizabeth. “Whole language and music-listening instruction: part 2 of 2” Music Educators Journal, Vol:89, Sayı:5, Reston: The National Association for Music Education, [19–25] 2003.

ÇAMURDAN, Aysu Duyan, Öğr. Gör.; Gazi Ü. Tıp Fak. Çocuk Sağlığı ve Hast. AD, Sosyal Pediatri BD, “Görsel Medyanın Çocuk Sağlığına Etkileri” The Effects of Visual Media on Child Health, Ankara, 2007, cilt 16, sayı 2, 25

ÇETİN, Ayhan. “Çocuk ve Gençlik Koroları”, 1. Müzik Kongresi, Bildiriler, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1984.

ÇEVİK, Suna. "Müzik Eğitiminde Başlıca Sorunlar" Paneli, **Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları**, Türk Eğitim Derneği (T.E.D.)Yay., Ankara, 1989.

ÇİLENTİ, K “Televizyonla Eğitim İlkeleri Ve Türkiye’deki Uygulamalar”, A.Ü. EBF Dergisi, Cilt: 15, Sayı:2, 1982, s. 151–164.

ÇİLENTİ, K. Eğitim Teknolojisi Ve Öğretim, Ankara: Özel Yayın., 1984.

DELİBAŞI, Başak. “TV’deki Çocuk Programlarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri”,
<http://www.frmacil.com/okul-oncesi-egitim/26943tv-deki-cocuk-programlarinin-Çocuklar-üzerindeki-etkileri>. Html, 22 Şubat 2007.

DEMİRAY, U. “Eğitim İletişimi Sürecinde Bir kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun İşlevleri ve Eğitim İletişimi Boyutu”, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Dergisi Kurgu, 8, 1990, s. 425.

DİNÇER, İnci “Çocuk Gelişimi ile ilgilenenler İçin Müzik El Kitabı”. Ya- Pa Yayınları, İstanbul: (1992).

EDWARDS, Rob. “Children Learn Faster To The Sound Of Music” (Müziğin Sesiyle Hızlı Öğrenen Çocuklar), New Scientist, May 1996, Çeviren: ESKİOĞLU, İtir.

ERDOĞAN, Ayten. “Zararlı Uyarılar”
<http://www.ntvmsnbc.com/news/302548.asp> Ocak, 2004.

ERGÖZ, H.Selen “Çizgi Filmlerin Çocuk Müzik Eğitimi Açısından İncelenmesi” Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, Pamukkale Üniv. Eğt. Fak. Denizli, 26–28 Nisan 2006.

ERTÜRK, Yıldız. **Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.

ESKİOĞLU, İtir. “Müzik Eğitiminin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkileri”

Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, 30–31 Ekim 2003, İnönü Üniversitesi, Malatya Bildiriler, s.116–123.

FENMEN, Mithat. **Müzik Yuvaları**, Müzik Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yay.

Ankara, 1993.

FLOHR, John W., MILLER, Daniel C., DEBEUS, Roger. “EEG Studies With

Young Children” Music Educators Journal, Vol: 87, Sayı:2, Reston: The National Association for Music Education, [28–32] 2000.

GROOMBRIDGE, B. **Televizyon ve Toplum**, (Çev.: A. Usluata), İstanbul: Reklam

Yay. , 1976.

HALLAM, Susan. “Learning in Music”, **Issues in Music Teaching**, Florence:

Routledge, [61-75] 2001a.

HIZAL, A. **Uzaktan Öğretim Süreçleri ve Yazılı Gereçler**, Ankara: A.Ü. EBF

Yay. 22., 1983.

HODGES, Donald A. “Implication Of Music and Brain Research”, Music

Educators Journal, Vol:87, Sayı:2, Reston: The National Association for Music Education, [17– 22] 2000.

HUSAIN, G., THOMPSON, W.F., GLENN, E.; “**Effects Of Musical Tempo And Mode On Arousal, Mood, and Spatial Abilities**” (Temponun ve Majör-Minör Tonların; Uyarılma Düzeyi, Duygu Durum ve Uzaysal Becerilere Etkileri); Music Perception; Winter 2002, Vol.20, No.2, 151–157 Çeviren: ESKİOĞLU, İtir.

İZGİ, Mine. “TV’nin Çocuklar Üzerindeki Etkisi” Aralık, 2006
http://www.moralhaber.net/haber_detay.php?haber_id=6950

JAKOBSON, L.S., CUDDY, L.L., KILGOUR, A.R. ; “**Time Tagging: A Key To Musician’s Superior Memory**” (Müzisyenlerin Üstün Belleğinde Temel Prensi); Music Perception; Spring 2003, Vol.20, No.3, 307–313 Çeviren: ESKİOĞLU, İtir

JENKİNS, J. (1980). “**Örgün Olmayan Eğitimde Film**”, (Çev.: D. Gökdağ), Kurgu Dergisi, Sayı: 3, s. 352–360.

KLIEVER, Garry; “**The Mozart Effect**” (Mozart Etkisi), New Scientist; 1999
Çeviren: ESKİOĞLU, İtir

KOÇKAR, Aylin İlden, SOYSAL, Şebnem “**Pokemonların Çocuk Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri**”, Eylül, 2007, <http://www.uslanmam.com/cocuk-psikolojisi/200272-.html>

KUPISIEWICZ, C. “**Okul Ve Kitle İletişim Araçları**”, (Çev.: L. Özbilgin), Eğitim Ve Bilim, Cilt:10, Sayı:58, 1985, s.43–44.

KURUOĞLU, Huriye, Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri,

İmge Kitabevi, Ankara, 2001, 281. 19.

LAVIGNAC, Albert., Musiki Terbiyesi, Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1939.

LAWRENCE E. Shapiro “Yüksek Eq’lu Çocuk Yetiştirmek”,

<http://www.hepsilegal.com/cocuk-bakimi-ve-sagligi/8136-cocuklar-ve-televizyon.html>, 2007.

LEHR, Marjorie. “Brain Building Subject”, Teaching Music, Vol:6, Sayı: 3,

Reston: The National Association for Music Education, [40–42] 1998.

MCQUAİL, D. Televizyon İle Eğitim, (J. D. Halloran Vd.), Televizyonun Etkileri,

(Çev.: A.Usluata), İstanbul: Reklam Yayınları, 1973.

MENUHİN, Yehudi. Çocuklarımmın Müzik Yeteneği Olsaydı, Müzik Eğitimi,

Müzik Ansiklopedisi Yay. s.33-34. Müzik Görüşleri, Sayı: 15, 1950,Ankara, 1993.

OSKAY, Ü. İletişimin ABC’Sİ (2.Basım), İstanbul, 1994.

ÖZGEN, M. “Radyo Ve Televizyonda Eğitim Yayınları”, (Yay. Haz.: C. Kavcar),

Kitle İletişim Araçları Ve Eğitim Sempozyumu, Ankara: A.Ü. E.B.F. Yay. 137, 1985, s.20–22.

ÖZKÖK, Ertuğrul. İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü , Ankara,

Tan Yayınları, 1985, S: 93

ÖZMENTEŞ, Sebahat. “Müzik Eğitiminin Boyutları Ve Çalgı Eğitimi”

<http://www.littlefolksmusic.com>, Erişim: 27 Mart 2004.

ÖZTÜRK, Hüseyin Emin. “**Kişilik Gelişimi Açısından Çocuk ve Televizyon**”,
Beyan Yayınları, İstanbul, 2002.

ÖZTÜRK, Hüseyin Emin. “**Çocuğun Dünyasında Televizyonun Etkisi**” sayı:148,
2006 / 12, s. 50.

PLATO. Devlet, (Çev.: Sebahattin Eyüboğlu - M. Ali Cimgöz), Remzi Kitabevi,
İstanbul, 1971.

ROBİNSON, Mitchell. “**To Sing Or Not To Sing İn Instrumental Class**” Music
Educators Journal, Vol:83, Sayı:1, Reston: The National Association for
Music Education, [17–21] 1996.

SADIK, Güneş, Medya ve Kültür, Vadi Yayınları, İstanbul 1995, s.16;17

SAN, İnci, Sanat Eğitimi Kuramları, Tan Kitap-Yayın-Ticaret ve Lim. Şti.,
Ankara:1984, ("Osborn Max Erziehung und Kunst in: Die Kunst im Lebendes
Kindes, s.2-13", Schutz, s. 16'dan Aktarım.), 1902.

SATIR, Arzu; “**Müziğin Etkileri**” Trabzon Bilim ve Sanat Merkezi,
<http://www.trabzonbilsem.net/content/view/254/44/,2007>

SAY, Ahmet. Müziğin Kitabı, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1. Basım, Ankara,
2001, ss.5,259.

SCOTT, Kasnner, C. “**Developing Teachers for Early Childhood Programs**”
Music Educators Journal, Vol:86, Sayı:1, Reston: The National Association
for Music Education, [19–25] 1999.

SCHLEUTER, Stanley. “**A Sound Approach To Teaching Instrumentalists**”,
New York: Schirmer Books. 1997.

- SİMS, Wendy L.** “Sound Approaches To Elementary Music Listening” Music Educators Journal, Vol:77, Sayı:4, Reston: The National Association for Music Education, [38-42] 1990.
- SÖZER, E.** “Japonya Radyo Televizyon Kurumunun Eğitim Yayınları Ve Yaygın Öğretime Katkıları”, Kurgu Dergisi, Sayı: 2, 1979, s. 153–164.
- SWALLOW, N.** Televizyonun Gerçek Gücü, (Çev.: A. Usluata), İstanbul: Reklam Yay., 1973.
- ŞİRİN, Mustafa Ruhi** Televizyon, Çocuk ve Aile “Yeni Çocukluğun Televizyon Sarmalı”, İz yayıncılık-düşünce dizisi, İstanbul, 1998.
- TATLI, Erdem.** “Beyin Gelişimi Açısından Televizyon ve Çocuk” <http://sanattasarim.iku.edu.tr/kentometre/>, 2007
- TEKİN, Halil.** Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Mars Matbaası, Ankara ,1977.
- TEMUR, Belgin** “Televizyon ve Çocuk” http://www.mutluanneler.com/makaleler_index.htm Kasım, 2003
- TOPUZ, H.** “İletişim Araçlarının Eğitimde Kullanılmasında UNESCO Deneyimleri”, Kitle İletişim Araçları Ve Eğitim Sempozyumu, (Yay. Haz.: C. Kavcar), Ankara, 1985, A.Ü. E.B.F. Yay. 137, s.10–14.
- TÖNEL, Adnan,** Uzaktan Kumandalı Çocuklar, Hayykitap, İstanbul, 2007,s.124
- TÖREYİN, Ayşe Meral** (2000). Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi. Sayı,583 Temmuz (1995). “İlköğretim Kurumlarının Müzik Eğitimciliği Sorunu”.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Un. Fen Bil. Enst. Ankara.

- TRT**, TRT Televizyonunun Tarihçesi
<http://www.trt.net.tr/wwwtrt/anasayfa.aspx>, 2007
- TUFAN, Selmin.** “Müzikte Erken Eğitimin Önemi ve Koşulları” **2000’ e Doğru Müzik ve Sahne Sanatları Eğitimimizde Yeni Düşünceler Sempozyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi Devlet konservatuvarı, İstanbul, 1992.
- TÜRKOĞLU, A.** “Eğitim sistemimizde Televizyondan Yararlanma Olanakları”, A.Ü. EBF Dergisi, 1983, Cilt:16, Sayı:2, s. 175–192.
- TÜRKOĞLU, A.** “Alfabetizasyonda Radyo Ve Televizyonun Rolü”, A.Ü. EBF Dergisi, 1984, Cilt: 17, Sayı:1–2, s. 403–407.
- UÇAN, Ali.** **Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış**, Müzik Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1993.
- UÇAN, Ali.** **Müzik Eğitimi Temel kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar** Müzik Ansiklopedisi Yayınları; Ankara, 1994.
- USLU, Mustafa.** “Çocuklarda Ve Gençlerde Müzik Eğitiminin Önemi Üzerine Bir Değerlendirme”, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi (Müzik ve Bilim Uluslararası hakemli bilim ve çocuk dergisi-ISSN:1304–6446(online) Sayı:7 (Mart 2007) Yarı zamanlı; Mart, Eylül
- WHITTELL, Giles.** “Piano Is Key To The Toddler Success”, (Piyano Yürümeye Başlamayı Başaranın Yoludur), **The Times**, 1997 Çeviren: ESKİOĞLU, İtır
- YAPICI, Şenay.** “Bir Eğitim Aracı Olarak Televizyon ve Etkileri”, AKÜ Eğitim Fakültesi, Haziran, 2006, Cilt 6, Sayı 2.

**YAZGAN, Tugay. “Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri” 14.03.2008,
<http://www.asarli.com/archive/index.php/t-1077.html>**

**YILDIRIM, Ali, ŞİMŞEK, Hasan. “Nitel Veri Analizi” Sosyal Bilimlerde Nitel
Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayınları, Ankara, 2006, ss. 222,224.**

**YILDIRIM, Yavuz “Beyin gelişimi açısından televizyon ve çocuk” 11.07.2008
<http://www.zaferdergisi.com/print/?makale=1274>**

**YÖNETKEN, Halil Bedii; Okul Müzik Eğitimi, Milli Eğitim Basımevi,
İstanbul,1952.**

Ek 1: Görüşme Formu**GÖRÜŞME FORMU**

Araştırma Sorusu:	TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından durumu nedir?
Yer:	
Tarih ve saat(başlangıç- bitiş):	
Görüşmeci:	

GİRİŞ:

Merhaba, ben Özgül GÜZEL KEMALOĞLU, müzik öğretmeniyim. “TRT’de Yayınlanan Çocuk Programlarının Müzik Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı bir araştırma yapıyorum ve sizden bu konuda yıllar içinde edindiğiniz deneyimler ile ilgili konuşmak istiyorum. Bu görüşmede amacım; TRT müdür ve programcılarının, TRT’de yayınlanan çocuk programları, müzik eğitimi açısından durumunu saptamak, analiz edip yorumlamak ve gerekli durumlarda önerilerde bulunmaktır. Sizinle görüşme yapıyorum; çünkü Türkiye’nin en köklü yayın kanalı olan TRT televizyonunun çalışanları olarak sizlerin, müzik eğitimi ile ilgili çocuk programları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken konularda eksik, yanlış ya da doğru noktaları net bir şekilde ortaya koyabilecek bireyler olduğunuzu düşünüyorum. Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, başka televizyon kanallarının, çocuklara yönelik müzik eğitimi ile ilgili program hazırlama aşamalarında daha bilinçli davranılmasına katkıda bulunacağını ümit ediyorum.

- Bana görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacının dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken görüştüğüm bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım.
- Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?
- İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?
- Bu görüşmenin yaklaşık 30 dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

Özgöl GÜZEL
KEMALOğLU
Abant İzzet Baysal
Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müzik Öğretmenliği Programı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Okul.....Tarih ve Saat.....Görüşmeci.....

Görüşme soruları

- 1- TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının, hazırlanma aşamaları nelerdir?
- 2- TRT televizyonundaki çocuk programları müzik eğitimi açısından incelendiğinde müzik eğitiminin boyutlarına (ses- kulak- çalgı- beğeni) hangi oranlarda yer verilmektedir?
- 3- TRT televizyonundaki çocuk programlarının, çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmek için izlenen yöntemler nelerdir?(reyting, e-mail, mektup)
- 4- Belirli gün ve haftalarda, çocuklara yönelik müzikli programlar nasıl oluşturulmaktadır?
- 5- Çocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına TRT televizyonunun düzenlediği etkinlikler nelerdir? (yarışma- festival vs.)

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

GÖRÜŞME FORMU

(TRT TELEVİZYONUNDA YAYINLANAN ÇOCUK PROGRAMLARININ
MÜZİK EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ)

A. TRT televizyonunda yayınlanan çocuk programlarının, hazırlanma aşamaları nasıldır?

6. Çocuk programlarının hazırlanma aşamaları nelerdir?
7. Çocuk programlarında müzik eğitime yönelik programların ağırlığı ne ölçüdedir?
8. Çocuk programlarındaki müzik türlerinin seçimleri hangi ölçütlere göre olmaktadır? Program içerisinde müzik ne şekilde kullanılmaktadır?
9. Program saatleri hazırlanırken neler esas alınmaktadır?
10. Çocuk programı hazırlama komisyonları nasıl ve kimlerden oluşmaktadır?
Komisyonlarda müzikle ilgili kimler bulunmaktadır?(teknik ve idari)
11. Çocuklara yönelik hazırlanan programlar yaş gruplarına göre farklılık göstermekte midir?

B. TRT televizyonundaki çocuk programları müzik eğitimi açısından incelendiğinde müzik eğitiminin boyutlarına ne şekilde yer verilmektedir?

Ses   Kulak   Çalgı   Beğeni

C. TRT televizyonundaki çocuk programlarının, çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmek için izlenen yöntemler nelerdir?

4. Çocuklara yönelik hazırlanan programlarda, çocukların ilgisini sürekli tutabilmek için neler yapıyorsunuz?(süre, ses, vs.)
5. Çocuklara öz bakım becerilerini kazandırmaya amaçlı programlarda, müziği nasıl kullanmaktasınız?
6. Çocuk programlarına müzik eğitimi açısından bakıldığında, çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik bir yönteminiz var mı? (reyting, e-mail, mektup)

D. Belirli gün ve haftalarda, çocuklara yönelik müzikli programlar nasıl oluşturulmaktadır?

1. Programlarda belirli gün ve haftalara uygun konu işlenmekte midir?
2. Belirli gün ve haftalarda programlar hazırlanmadan önce ön çalışmalar yapıyor mu?

E. Çocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına TRT televizyonunun düzenlediği etkinlikler nelerdir?

1. Programlarda çocuk şarkıları ve okul müzik eğitimi adına etkinlikler yapılmakta mıdır? (Yarışma- festival v.s)
2. Çocukların müzikal yeteneklerini ortaya çıkarmak amaçlı yarışma veya programlar var mı?

ÖZGEÇMİŞ

- Adı Soyadı** : Özgül GÜZEL KEMALOĞLU
- Doğum Yeri ve Yılı** : Edirne – 1980
- Yabancı Dili** : İngilizce
- İlköğretim** : Danişment Çiçekli ve Gülhane İlköğretim Okulu
- Ortaöğretim** : Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
- Lisans** : Gazi Üniversitesi
- Yüksek Lisans** : ---
- Anabilim Dalı** : Müzik Eğitimi
- Bilim Dalı** : Sosyal Bilimler Eğitimi
- Çalışma Hayatı** : Ankara Ticaret Odası İlköğretim Okulu/
Müzik Öğretmeni
- Sürekli Adresi** : Kuyucak sok. 2/3 Kolej / ANKARA
- Elektronik Posta Adresi** : guzelozgul@yahoo.com